

OPEN UNIVERSITEIT NEDERLAND 2004

Het jaar 2004 is voor de Open Universiteit Nederland een jaar geweest van uitersten. De instelling heeft hard gewerkt aan noodzakelijke veranderingen in structuur, cultuur, processen en sturingsmechanismen, aan de vermindering van uitgaven en aan de verschuiving in de aanwending van capaciteit. In het voorjaar van 2004 is de Open Universiteit daarom gestart met Expeditie 21, een veelomvattende operatie die deze veranderingen vorm moet geven en die de nodige inspanningen vergt van bestuur, management en medewerkers.

Maar er was ook reden voor feest. De Open Universiteit Nederland bestaat in 2004 twintig jaar. Op 24 september heeft de instelling haar twintigste dies natalis met gepaste trots en de blik op de toekomst gevierd. Het hele jaar door hebben in dit kader op bescheiden wijze feestelijke activiteiten plaatsgevonden voor studenten, medewerkers en relaties.

De focus zal in 2005 gericht zijn op de verdere versterking van profiel en positie van de Open Universiteit Nederland. De basis hiervoor ligt in een kwalitatief hoogwaardig aanbod van geaccrediteerde bachelor- en masteropleidingen en van kortere opleidingsprogramma's, alle samengesteld uit cursussen die ook apart te volgen zijn. Daarnaast speelt de instelling een uitgesproken rol in de innovatie van hoger onderwijs, de tekortenproblematiek van docenten in primair en voortgezet onderwijs en het maatschappelijk belangrijke thema 'leven lang leren'. Het College van bestuur heeft daarin alle vertrouwen en weet zich gesterkt door de professionele en toegewijde inzet van zijn medewerkers.

Juni 2005

College van bestuur
drs. M.A.M. Wöltgens, voorzitter
drs. T.J.F.M. Bovens, vice-voorzitter
prof.dr.ir. F. Mulder, rector magnificus

1	De Open Universiteit Nederland in 2004 Herontwerpen en reorganiseren Andere besturingsmechanismen Bezuinigen en verhogen eigen inkomsten Cultuur veranderen Bachelor- en masteropleidingen Commerciële activiteiten Bestrijden lerarentekort Stichting Digitale Universiteit Samenwerken Twintig jaar Open Universiteit Nederland College van bestuur	6
2	Onderwijs Aanbod en resultaten Visitaties Commissie voor de examens	14
3	Commerciële producten en diensten Ontwikkelingen Producten en diensten	20
4	Vernieuwing van het hoger onderwijs Concepten en instrumenten voor flexibel onderwijs Stichting Digitale Universiteit	24
5	Bestrijding lerarentekort Ruud de Moor Centrum Samenwerking Projecten	30
6	Onderzoek Onderwijstechnologisch expertisecentrum Faculteiten en Ruud de Moor Centrum Onderzoekskenngetallen	36
7	Studenten, studiecentra en provinciale steunpunten Afgestudeerden Aanpassingen en voorzieningen Studieadvisering Inschrijvingsbeperking Studiecentra en provinciale steunpunten	40
8	Personeel Organisatie en doelgroepenbeleid Arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden Ingeschreven personeel	46
9	Internationalisering Vlaanderen Europa Euregio Zuid-Afrika Samenwerking met internationale bedrijven	48
10	Materiële voorzieningen Huisvesting Informatie- en communicatietechnologie	52
11	Financiële situatie Financiële kengetallen Toelichting Toekomstige financiële situatie	56
12	Raad van toezicht	60
13	Personalia	62
	Bijlage De Open Universiteit Nederland in cijfers	66

Het jaar 2004 staat voor de Open Universiteit Nederland vooral in het teken van een samenhangend pakket van veranderingen onder de naam Expeditie 21. De strategie en de koers van de instelling vroegen eind 2003 om een aanscherping. Die was noodzakelijk om vanuit de geformuleerde missie de verschillende taken van de Open Universiteit met de beschikbare middelen en menskracht te kunnen uitvoeren.

Vertrekpunt is nog altijd de missie die als volgt is geformuleerd: De Open Universiteit Nederland ontwikkelt, verzorgt en bevordert, samenwerkend in netwerken en allianties, hoogwaardig hoger afstandsonderwijs. Zij is voortrekker in de innovatie van het hoger onderwijs en komt tegemoet aan de uiteenlopende behoeften van studenten, markt en samenleving.

Vanuit die missie is de Open Universiteit Nederland actief op een aantal terreinen. Zij verzorgt door de overheid bekostigde bachelor- en masteropleidingen in de vorm van open afstandsonderwijs. De Open Universiteit draagt daarnaast bij aan de innovatie van het hoger onderwijs in Nederland en zij werkt aan de bestrijding van het lerarentekort. Ook die activiteiten zijn wettelijk aan de Open Universiteit opgedragen. Naast de drie wettelijke taken biedt de Open Universiteit op commerciële basis scholingsprogramma's aan, die zijn afgeleid van de opleidingen en consultancy op basis van haar specifieke expertise op het gebied van leren.

Het met succes uitvoeren van deze taken bij een krimpend middenkader vraagt om maatregelen. De veranderingen waaraan de Open Universiteit Nederland in 2004 hard werkt betreffen veranderingen in organisatiestructuur, veranderingen in cultuur en gedrag, verschuivingen in de aanwending van personele capaciteit, vermindering van de uitgaven en veranderingen in de aansturing. Op basis van een strategisch debat eind 2003 tussen het bestuur, het management en een panel van medewerkers presenteert het College van bestuur in het voorjaar van 2004, met instemming van de Raad van toezicht, haar plannen om deze veranderingen de komende jaren vorm te geven. Tijdens een bijeenkomst voor alle medewerkers geeft het College het startsein voor een veelomvattende operatie die de naam Expeditie 21 krijgt. Daarbij houdt het College in de loop van het jaar de vinger aan de pols waar het gaat om interne en externe ontwikkelingen. Dat leidt aan het eind van 2004 tot een discussie waarin een aantal scenario's de revue passeert. De conclusie is dat de Open Universiteit Nederland zich zal ontwikkelen tot een 'universiteit voor leven lang leren' met een portfolio van activiteiten van geaccrediteerde bachelor- en masteropleidingen en meer flexibele leertrajecten die daarbij aansluiten, alsook van nieuwe producten en diensten die aansluiten bij waar de Open Universiteit van oudsher sterk in is: hoger onderwijs voor velen. Ook voor de maatschappelijke dienstverlening wordt een ontwikkeling vanuit een leven lang leren-focus voorzien. Voor een financieel gezonde huishouding blijven tenslotte commercieel gerichte activiteiten nodig, maar die worden wel anders georganiseerd. In december 2004 presenteert het College van bestuur deze verdere focus in Expeditie 21 aan het management. Eind 2004 worden – aanvullend op de eerder genomen maatregelen – eerste stappen in de richting van dit scenario gezet, onder andere via een alliantie met Teleac/NOT en de eerste stappen op weg naar de vorming van een landelijk optredende Stichting Lang Leve Leren!, samen met Teleac/NOT, SURF/SURFnet en Kennisnet. Het jaar 2005 zal in het licht staan van verdere realisatie ervan.

HERONTWERPEN EN REORGANISEREN

Belangrijk onderdeel van de organisatieveranderingen is het herontwerpen van de onderwijs-exploitatie-processen en de implementatie daarvan door de inrichting van een nieuwe eenheid waar deze processen worden uitgevoerd. Kern van de opdracht voor het project Redesign onderwijsexploitatie is het bewerkstelligen van een kwaliteitsverbetering in de dienstverlening naar studenten. Ook moeten de processen binnen de nieuwe eenheid zodanig zijn ingericht dat hogere volumes kunnen worden verwerkt zonder evenredige kostenstijging. Dit herontwerp leidt in 2004 tot het samenvoegen van een aantal afdelingen in een nieuw organisatieonderdeel: het Onderwijs service centrum.

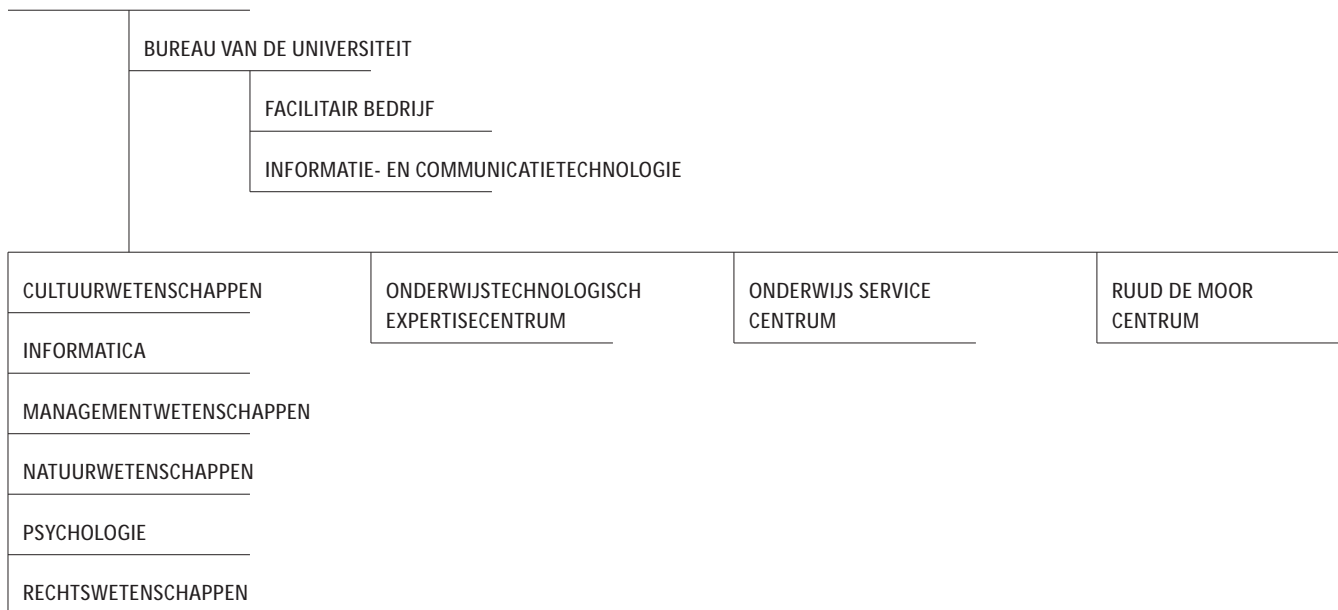
Expeditie 21 zorgt voor nog een belangrijke verandering in de organisatiestructuur van de Open Universiteit Nederland. In de loop van 2004 worden de contouren zichtbaar van een nieuwe organisatie-eenheid waarin de diensten en functies gebundeld zijn die het bestuur, management en bedrijfsvoering ondersteunen: het Bureau van de universiteit. Deze samenvoeging is beïnvloed door de in Expeditie 21 omschreven noodzaak tot een sterkere focus op de planning- en verantwoordingsprocessen van de instelling enerzijds en de beleidsadvies en -regieprocessen anderzijds.

In 2004 wordt verder de reeds in gang gezette reorganisatie van het Facilitair bedrijf afgerond. Dit organisatieonderdeel valt, net als het onderdeel ICT, hiërarchisch en functioneel nog onder het Bureau van de universiteit. In de loop van 2005 zal het functioneren van deze onderdelen als zelfstandige eenheden binnen de instelling worden voorbereid. Streefdatum voor de realisatie daarvan is 1 januari 2006. Ook ten aanzien van de faculteiten vindt een reorganisatie plaats. In 2004 wordt de overgang gemaakt van één directoraat Onderwijs naar zes afzonderlijke faculteiten, elk onder leiding van een integraal verantwoordelijke decaan met een eigen managementrelatie naar het College van bestuur.

De nieuwe inrichting van de Open Universiteit heeft geleid tot een meer flexibele organisatie, waarin het primaire proces centraal staat.

ORGANOGRAM

COLLEGE VAN BESTUUR

ANDERE BESTURINGSMECHANISMEN

In 2004 worden in het kader van een aangepaste vormgeving van besturing – waarin meer dan voorheen nadruk ligt op planning, verantwoording en afstemming – de zogenaamde planning- en verantwoordingscyclus (PenV) en de beleidsadvies en -regiecyclus (BAR) ingericht. Voor beide cycli is een platform ingericht waarin het terzake leiderschap binnen de Open Universiteit is verenigd.

Het PenV-platform initieert, coördineert en bewaakt de planning- en verantwoordingscyclus. In 2005 moet deze cyclus een strakke en transparante rapportagesystematiek opleveren als basis voor beslissingen van het management.

Het BAR-platform heeft de opdracht om instellingsbreed eenheid in beleid te verwezenlijken op de terreinen onderwijs, onderzoek, innovatie en maatschappelijke dienstverlening. Het platform vertaalt de missie en strategie van de Open Universiteit naar beleid op deze onderwerpen en ontwikkelt beleidsinstrumenten zoals kaders, modellen en werkwijzen. Het platform adviseert het College van bestuur over beleidsthema's, zowel structureel als ad hoc, gevraagd en ongevraagd. Het BAR-platform is medio 2004 van start gegaan.

BEZUINIGEN EN VERHOGEN EIGEN INKOMSTEN

Belangrijk onderdeel van Expeditie 21 is een bezuinigingsoperatie die de financiële positie van de instelling moet verbeteren. Vanaf medio 2003 werkt de instelling er hard aan een begrotingstekort van enkele miljoenen en een forse financiële tegenvaller weg te werken. Een pakket aan maatregelen moet op korte en lange termijn de basis leveren voor een situatie waarin de Open Universiteit Nederland de toekomst weer met een onbezorgde blik tegemoet kan zien.

Het jaar 2004 staat in het teken van het wegwerken van tekorten en het zorgen voor een gezonde financiële basis. Dat betekent niet alleen grootschalige bezuinigingen op het vlak van investeringen, maar ook op het aantal arbeidsplaatsen. Een groot deel van deze inkrimping kan worden opgevangen door stimulering van het natuurlijke verloop in de vorm van een 58+-maatregel of vrijwillig vertrek van medewerkers anderszins. Een deel van de medewerkers krijgt een andere functie binnen de instelling aangeboden. Het College van bestuur stelt een reorganisatiefonds in om de kosten van de reorganisaties en de herijking van de strategie, cultuur- en organisatieverandering te dekken.

Aan het eind van het verslagjaar kan worden geconstateerd dat de uitgavenkant goed onder controle is. Daar staat echter tegenover dat, hoewel in het licht van de financiële positie van essentieel belang, de Open Universiteit niet slaagt in het verhogen van de eigen inkomsten. Enerzijds omdat zich nog altijd minder studenten inschrijven dan begroot, anderzijds omdat de inkomsten uit commerciële onderwijsproducten en diensten lager blijven dan verwacht. Het College van bestuur neemt in het verslagjaar besluiten over een aantal maatregelen gericht op het verhogen van de eigen inkomsten.

CULTUUR VERANDEREN

Een andere pijler van Expeditie 21 is cultuurverandering. Op basis van een onderzoek naar de organisatiecultuur dat twee medewerkers in het voorjaar op verzoek van het College uitvoeren, doet een werkgroep aanbevelingen om een cultuurverandering in gang te zetten. De onderzoekers brengen de bestaande en de gewenste organisatiecultuur in kaart en beschrijven de mechanismen die de stabiliteit van de bestaande cultuur instandhouden. Verder wordt een extern adviseur gevraagd een oordeel te geven over de cultuur en suggesties te doen voor verbetering. Binnen het organisatieonderdeel ICT en het Facilitair bedrijf worden cultuurveranderingstrajecten uitgevoerd. Het reorganisatietraject voor het Onderwijs service centrum wordt zo ingericht dat het verandering van cultuur en gedrag bevordert.

Ook van de nieuwe werkwijze in de BAR- en PenV-cyclus wordt verwacht dat deze gaat bijdragen aan een zichtbare, instellingsbrede verandering in cultuur en gedrag. Centraal loopt er een management developmenttraject, dat mede cultuur- en gedragsverandering tot doel heeft en aansluit bij de uitgevoerde analyses.

BACHELOR- EN MASTEROPLEIDINGEN

Ondanks de noodzakelijke verschuiving van personele capaciteit van de bachelor-master-opleidingen naar andere terreinen wil de Open Universiteit Nederland opleidingen blijven aanbieden voor alle faculteiten. De rijksbijdrage en de inkomsten van studenten echter bieden slechts ruimte voor telkens één bachelorvariant en één mastervariant. Dat betekent dat de ontwikkelings- en exploitatiekosten voor opleidingen drastisch verlaagd moeten worden. Het College van bestuur bevestigt daarom nog eens de opdracht aan de faculteiten om de omvang van het aantal onderwijseenheden waaruit het curriculum bestaat terug te brengen tot een maximum van 42 modules. Deze maatregel heeft in 2004 nog geen gevolgen, maar moet eind 2005 geëffectueerd zijn. Faculteiten krijgen daarnaast opdracht zich te richten op cursussen met een meer extensieve exploitatie. Het College acht vereenvoudiging en standaardisatie noodzakelijk, zowel in de onderwijsontwikkeling en logistieke processen als in de onderwijsexploitatie. Om hoger onderwijs voor velen te kunnen aanbieden moeten cursussen in de ontwikkeling en exploitatie goedkoper worden. Daarnaast krijgen de faculteiten de opdracht om met name voor de masteropleidingen samenwerking te zoeken met andere instellingen voor hoger onderwijs.

De faculteiten van de Open Universiteit bieden in 2004 zes bacheloropleidingen en twaalf masteropleidingen aan. Daarnaast is er nog de masteropleiding Actief leren, verzorgd door het Onderwijstechnologisch expertisecentrum. Deze jongste opleiding groeit in het verslagjaar sterk in aantal modules en studenten.

In november ontvangen de eerste drie studenten hun masterdiploma. De drie studenten hebben de milieuwetenschappelijke masteropleiding Milieu, beleid en samenleving afgerond.

Begin 2004 krijgt de instelling in het kader van een onderzoek naar de invoering van masteropleidingen bezoek van de Inspectie van het onderwijs. In het rapport 'De Master Meester?' noemt de Inspectie de instelling twee keer als voorbeeld van 'good practice': Ten eerste de éénjarige masteropleiding Algemene cultuurwetenschappen vanwege de vernieuwing en versterking van de opleiding. Zo is het onderwijsprogramma inhoudelijk verbeterd en meer competentiegericht gemaakt en is er meer nadruk gelegd op zelfstandig onderzoek. Ten tweede de individuele benadering van de studenten bij de overgang naar de bachelor-masterstructuur, waarbij elke student afzonderlijk een studieadvies op maat heeft gekregen. De wijze waarop en de snelheid waarmee dit heeft plaatsgevonden is zeer positief ervaren, terwijl de instelling – als enige universiteit van Nederland – geen financiële compensatie heeft gekregen in de vorm van BaMa-transitiegelden.

Om te kunnen voldoen aan de hoge eisen aan kwaliteitszorg en de wijze waarop deze in de organisatie en processen is verankerd heeft het College van bestuur een Werkgroep Kwaliteitszorg ingesteld. Deze werkgroep past het stelsel van kwaliteitszorg voor de opleidingen van de Open Universiteit aan aan de nieuwe eisen in het nationale stelsel van kwaliteitszorg en accreditatie.

In het licht van de kwaliteitszorg van opleidingen werkt de Open Universiteit Nederland in het verslagjaar ook aan de ontwikkeling van een instrument voor permanente cursusevaluatie. Dit instrument is in het najaar gereed. Studenten kunnen vragenlijsten invullen over hun waardering voor de cursus die ze volgen. Aan de hand van de daaruit voortkomende rapportages kan een faculteit de betreffende cursus aanpassen. Faculteiten bepalen zelf hoe ze het instrument inzetten.

COMMERCIELE ACTIVITEITEN

Het aantal commerciële producten en diensten van de Open Universiteit Nederland groeit nog steeds. Op 1 januari 2005 echter komt een einde aan het directoraat Scholing, dat drie jaar lang zorgde voor de ontwikkeling en exploitatie van deze producten en diensten. Hoofdstuk 3 beschrijft de ontwikkelingen rondom de commerciële activiteiten van de instelling.

BESTRIJDEN LERARENTEKORT

Het nieuwe organisatieonderdeel Ruud de Moor Centrum - opgericht in 2003 - groeit in 2004 uit tot zijn volle omvang. Het verslagjaar staat voor het Ruud de Moor Centrum vooral in het teken van voorbereiding en ontwikkeling. In hoofdstuk 5 worden de sterk in aantal groeiende projecten van het Centrum beschreven.

STICHTING DIGITALE UNIVERSITEIT

Participatie in de Stichting Digitale Universiteit is en blijft een belangrijke activiteit, waarbij genoeg alle organisatieonderdelen van de instelling betrokken zijn. De projecten van dit samenwerkingsverband van tien universiteiten en hogescholen – en de participatie door de Open Universiteit – worden beschreven in hoofdstuk 4.

SAMENWERKEN

De Open Universiteit Nederland werkt bij de uitvoering van haar taken samen met tal van partners. Deze samenwerking met zusteruniversiteiten, hogescholen, onderzoeksinstituten, bedrijven en overheidsinstellingen moet meer en meer leiden tot complementariteit, waardoor activiteiten van de instelling een krachtiger karakter krijgen. Veelal gaat het om activiteiten op zeer specifieke gebieden. Deze vormen van samenwerking worden elders in dit jaarverslag beschreven.

Er zijn echter ook samenwerkingsverbanden die algemener van aard zijn, zoals vormgegeven in de samenwerkings- en penvoerdersovereenkomst met de Maastricht School of Management sinds 2002. Ook de samenwerking met de Fontys Hogescholen krijgt sinds het sluiten van een raamoverkomst in het najaar van 2003 sterker vorm.

Een belangrijke samenwerking komt in het voorjaar tot stand wanneer de Open Universiteit Nederland een strategische alliantie sluit met Blackboard Inc., een van de belangrijkste leveranciers van softwareapplicaties en diensten voor onderwijs. Doel van deze alliantie is de integratie van Edubox™ van de Open Universiteit en het Blackboard Learning System™ en Blackboard Portal System™. Door deze integratie ontstaat een combinatie van de functionaliteiten van Blackboard-producten en de geavanceerde functies van Edubox™. Het streven is om in september 2005 de eerste fase van de integratie af te ronden. De Open Universiteit ziet in de strategische samenwerking een belangrijke ontwikkeling voor instellingen voor hoger onderwijs. De instelling wil het gebruik van standaarden bevorderen en Edubox™ verder in de markt zetten. De integratie van Blackboard en Edubox™ biedt onderwijsinstellingen een studentgerichte omgeving en maakt het mogelijk om onderwijs te ontwikkelen en aan te bieden conform de internationale standaard voor IMS Learning Design.

TWINTIG JAAR OPEN UNIVERSITEIT NEDERLAND

Op 24 september 2004 bestaat de Open Universiteit twintig jaar. De instelling viert op die dag ook haar twintigste dies natalis. Tijdens de academische zitting in een bioscoopsetting met veel retro-beelden worden twee aansprekende personen benoemd tot eredoctores van de Open Universiteit Nederland: de auteur/populariserend geschiedschrijver mr. Geert Mak en rijksbouwmeester prof.ir. Jo Coenen. In de diesrede 'Massa-individualisering van hoger onderwijs' verkent rector magnificus prof.dr.ir. Fred Mulder samen met strategieconsultant dr.ir. Ton van Asseldonk hoe met maatwerk op de wensen van studenten ingespeeld kan worden op een manier die betaalbaar blijft.

Ter ere van haar twintigjarig bestaan organiseert de Open Universiteit Nederland een wedstrijd voor haar studenten, waarin zij een essay van maximaal duizend woorden moeten schrijven met als titel het motto van het lustrumjaar 2004-2005: Lang leve leren! Tijdens de diesviering vindt de prijsuitreiking plaats en ontvangen drie studenten een of meerdere gratis cursussen. Winnaar van de eerste prijs is de Vlaamse student Romain John van de Maele met het essay 'Levenslang leren: een Europese uitdaging'.

Een maand eerder, op 31 augustus, opent de Open Universiteit officieel het nieuwe academisch jaar in het WTC Rotterdam, schuin tegenover het nieuwe studiecentrum aan de Coolsingel dat op die dag officieel wordt geopend. De voorzitter van het College van bestuur, drs. Thijs Wöltgens, staat in zijn inleiding stil bij het economisch belang voor onze samenleving van een leven lang leren en de positie van de overheid daarin.

Mr. Jacques Schraven, voorzitter VNO-NCW, noemt de Open Universiteit in zijn openingsrede een voorbeeld voor andere instellingen voor hoger onderwijs.

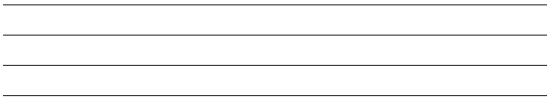
Haar twintigjarige bestaan viert de Open Universiteit verder op bescheiden wijze. Zo vinden een aantal studentendagen en symposia plaats en is de instelling in oktober gastvrouw voor het jaarlijkse congres van de European Association of Distance Teaching Universities en mede-organisator van de conferentie van de European University Association bij de Universiteit Maastricht.

Sinds haar oprichting hebben meer dan 250.000 mensen gestudeerd of studeren nog aan de Open Universiteit Nederland. Op 20 april zet de voorzitter van het College van bestuur de 250.000ste student in de bloemetjes tijdens de feestelijke opening van het nieuwe studiecentrum in Amsterdam.

COLLEGE VAN BESTUUR

Tot het College van bestuur van de Open Universiteit Nederland behoren in het verslagjaar drs. M.A.M. Wöltgens (voorzitter), prof.dr.ir. F. Mulder (rector magnificus) en drs. Th.J.F.M. Bovens (vice-voorzitter).

2

De Open Universiteit Nederland heeft zes faculteiten die in 2004 in totaal zes bacheloropleidingen en dertien masteropleidingen aanbieden. Het onderwijsinstituut Onderwijswetenschappen biedt één masteropleiding aan. Naast deze opleidingen kunnen studenten zich bij de Open Universiteit Nederland inschrijven voor losse cursussen, die de bouwstenen vormen van de opleidingen. Verder verzorgen de faculteiten nog ongedeelde opleidingen, waarvoor nieuwe studenten zich niet meer kunnen inschrijven.

AANBOD EN RESULTATEN

RECHTSWETENSCHAPPEN

De faculteit Rechtswetenschappen kan de stijging van het aantal verkochte modules in 2002 en 2003 niet voortzetten. In het verslagjaar daalt de afzet met bijna acht procent. Deze daling betreft met name de verkoop van losse cursussen en het kennismakingstraject van de faculteit. Het aantal studenten neemt af met ruim elf procent. Door bezuinigingen ziet de faculteit zich genoodzaakt het begeleidingsaanbod te verminderen. Vertrekkende studiebegeleiders kunnen niet of nauwelijks vervangen worden.

Naast het noodzakelijke actualiseren en reviseren van bestaande cursussen besteedt de faculteit in 2004 aandacht aan de digitalisering van nieuwe cursussen. Een werkgroep treft voorbereidingen voor de introductie van digitale werkboeken bij cursussen uit de propedeuse. In een aantal andere cursussen krijgt het principe samenwerkend leren vorm. Samen met de Universiteit van Amsterdam start de faculteit twee trajecten in het kader van het project Rechten Online. De faculteit verleent ook buiten de Open Universiteit Nederland haar diensten. Op beperkte schaal werken medewerkers bij rechtbanken of gerechtshoven. In opdracht van de politie Zuid-Holland-Zuid ontwikkelt de faculteit cursussen en toetsen ten behoeve van de bijscholing van bijna zeshonderd politieagenten. Een aantal medewerkers is nauw betrokken bij het Bureau voor Euregionale Samenwerking dat de samenwerking tussen de Nederlandse, Belgische en Duitse politie en justitie wil verbeteren.

Tijdens de jaarlijkse studentendag in november komen zo'n 150 studenten bijeen voor diverse lezingen met als thema 'De gekozen burgemeester: consensuszoeker of commandant?'

MANAGEMENTWETENSCHAPPEN

Net als bij andere faculteiten daalt de afzet van cursussen van de faculteit Managementwetenschappen. Anderzijds is er een forse toename van het aantal afgestudeerden. Om een begrotingstekort tegen te gaan ondergaat de faculteit in 2004 een reorganisatie. Tegelijkertijd bezint zij zich op de toekomst. In een notitie schetst de faculteit een beleidsvisie die richting moet geven aan een proces van vitalisering. Belangrijke elementen uit de notitie zijn het verminderen van het aantal masteropleidingen, het starten van nieuwe commerciële programma's en het op grote schaal invoeren van competentiegericht onderwijs, gepaard met minder arbeidsintensieve methoden van onderwijsontwikkeling. Met de voorbereiding van deze en andere voornemens is de faculteit inmiddels gestart.

De faculteit besteedt in 2004 wederom veel tijd aan het verbeteren van het afstudeertraject van de masteropleidingen. Per opleiding is een aantal expertisegebieden benoemd waar docenten onderzoek in doen en waar scriptievoorstellen van studenten in moeten passen. Daarnaast is de doorlooptijd van het scriptietraject in de praktijk verkort van achttien naar gemiddeld veertien maanden door voortdurende aandacht voor de voortgang van studenten.

De faculteit brengt tien nieuwe en gereviseerde cursussen uit. Daarnaast start zij met een vrij drastische reductie van het aantal modules.

Samen met een vijftal business schools in Europa verzorgt de faculteit het Euro*MBA programma. In het verslagjaar staan 66 studenten ingeschreven. Inmiddels is een vergelijkbaar netwerk - nu wereldwijd - opgebouwd voor het programma Global*Master of Public Administration. Dichter bij huis heeft overleg plaatsgevonden met de Maastricht School of Management om de samenwerkingsmogelijkheden in kaart te brengen. Beide instellingen werken al een aantal jaren samen aan diverse projecten.

CULTUURWETENSCHAPPEN

Ook de faculteit Cultuurwetenschappen krijgt in 2004 te maken met een terugloop in de studentenaantallen. Het aantal ingeschreven studenten bedraagt in het verslagjaar bijna elf procent minder dan in het jaar daarvoor. Ook het aantal studenten dat start met een kennismakingstraject is lager. De faculteit verwelkomt in september de eerste studenten voor haar masteropleiding en reikt in het verslagjaar ook de eerste vier bachelordiploma's uit.

De faculteit Cultuurwetenschappen zet de vernieuwing van haar onderwijsprogramma in het verslagjaar krachtig voort. Het belangrijkste resultaat van het vernieuwingsprogramma is de Oriëntatiecursus cultuurwetenschappen. Om de tentamenlast te spreiden heeft de faculteit de oude cursus gesplitst in twee afzonderlijke cursussen. Bij de revisies van andere cursussen speelt niet alleen inhoudelijke actualisering een rol, maar ook de wens van de faculteit om het aanleren van academische vaardigheden op meer plekken in de bacheloropleiding aan bod te laten komen en beter over het curriculum te spreiden. Hiermee wil de faculteit studenten beter voorbereiden op het schrijven en presenteren van de afsluitende bachelorscriptie. In het najaar worden de resultaten bekend van een onderzoek onder pas afgestudeerde en scriptiestudenten. Het percentage bachelorstudenten dat daarin aangeeft tijdens de opleiding voldoende op de scriptie te zijn voorbereid is 92 procent. Bij afgestudeerde studenten in de ongedeelde opleiding is dit percentage slechts 49 procent.

De faculteit herziet ook het beleid ten aanzien van studiebegeleiding. Om de contactmomenten met studenten beter te kunnen spreiden brengt de faculteit het aantal begeleidingsbijeenkomsten tijdens het kennismakingstraject en bij de inleidende propedeusecursussen terug. Verder neemt de faculteit maatregelen om de kwaliteitszorg voor onderwijs op een hoger niveau te tillen. In dit kader zijn de taken van examinatoren nader omschreven en is een permanente facultaire commissie ingesteld.

De in het jaarverslag 2003 beschreven contacten met andere onderwijsinstellingen zijn in 2004 in de meeste gevallen voortgezet en verdiept. Binnen het Humanities Network van de European Association of Distance Teaching Universities zijn initiatieven genomen tot de gemeenschappelijke ontwikkeling van cursussen, cursusuitwisseling en het aanbieden van gemeenschappelijke seminars. Samen met de afstandsuniversiteiten in Denemarken, Groot-Brittannië en Duitsland ontwikkelt de faculteit een cursus met de titel Paradigms of the Humanities.

PSYCHOLOGIE

In 2004 neemt het aantal studenten van de faculteit Psychologie voor het eerst sinds jaren enigszins af. Het aantal actieve scriptiestudenten is nog steeds ongeveer 190. In 2004 studeren 47 studenten af. De verwachting is dat in 2005 een veel groter aantal studenten afstudeert dankzij verbeteringen in de begeleiding van scriptiestudenten.

De faculteit heeft een bacheloropleiding en twee masteropleidingen, waaronder de opleiding Psychological Research die uitsluitend bedoeld is voor studenten met voldoende kwalificaties om tot onderzoeker te worden opgeleid. De opleiding is in 2003 gestart en kan in het verslagjaar de eerste vier studenten verwelkomen.

De faculteit rondt in 2004 de innovatie af van het methoden- en techniekenonderwijs, waardoor nu een samenhangende reeks van competentiegerichte onderzoekspractica beschikbaar is. De inrichting van een digitaal studieloopbaansysteem in het kader van het Research and Developmentprogramma van het Onderwijs technologisch expertisecentrum wordt voortgezet.

Om de stijgende kosten en verminderde middelen het hoofd te kunnen bieden is de faculteit voornemens de begeleiding van scripties en reguliere cursussen te herzien, onder andere door een betere spreiding van begeleiding in de verschillende fasen van de opleiding en de uitbreiding van digitale begeleiding. De activiteiten in dit kader zijn in 2004 gestart en zullen enkele jaren in beslag nemen.

De faculteit werkt samen met de Universiteit Twente en de Erasmus Universiteit aan de ontwikkeling van zes korte modules voor het ontwikkelen van psychodiagnostische vaardigheden, in een door de Stichting SURF gesubsidieerd project. Samen met het Onderwijs technologische expertisecentrum verwerft de faculteit een Europese subsidie om – samen met andere Europese afstandsuniversiteiten – een kwaliteitsbeoordelingsstelsel op het gebied van digitaal afstandsonderwijs te ontwikkelen.

NATUURWETENSCHAPPEN

Aan de faculteit Natuurwetenschappen studeren in 2004 meer dan vijfhonderd studenten. In tegenstelling tot vele andere milieu-opleidingen in Nederland blijft de instroom van studenten stabiel. Opvallend is de instroom van Vlaamse studenten. Nieuw zijn dan ook begeleidings-bijeenkomsten in Antwerpen en Gent van met name het kennismakingstraject. De faculteit kan als eerste faculteit binnen de instelling masterdiploma's uitreiken aan studenten van beide masteropleidingen.

In het kader van de herprogrammering van de bacheloropleiding ontwikkelt de faculteit een cursusplan voor een cursus Organismen in hun omgeving. Deze cursus integreert drie cursussen op het gebied van (eco)toxicologie. In het kader van de kwaliteitszorg maakt de faculteit een begin met een structurele cursusevaluatie op basis van de resultaten uit het nieuw ontwikkelde evaluatie-instrument.

De faculteit is ook in 2004 actief betrokken bij diverse innovatieprojecten. Daarin zijn methoden ontwikkeld om studenten met verschillende disciplinaire achtergronden op afstand samen te laten werken. Het project Virtual masterclass bestaat uit een module Samenwerkend leren over duurzame ontwikkeling, die resulteert in een wetenschappelijk artikel voor e-learning. In het Virtueel bedrijf is sprake van samenwerkend leren in een bedrijfsmatige context, ondersteund door ict. Studenten die deelnemen aan het European Virtual Seminar leren multidisciplinair in kleine, internationaal samengestelde groepen. Het Virtueel milieuvadvisbureau, waarin studenten competentiegericht en samenwerkend leren is vast onderdeel van de eindopdracht van de bacheloropleiding.

Op het gebied van cursusontwikkeling en vernieuwing van curriculumonderdelen zet de faculteit een experiment op voor een contentmanagementsysteem voor een meer flexibele actualisering en uitlevering van cursussen.

Samen met de Hogeschool Zuyd start Natuurwetenschappen met de voorbereidingen voor de oprichting van een Regional Centre of Expertise. Het oprichten van dergelijke expertisecentra is een initiatief van de United National University samen met UNESCO.

Met andere faculteiten en externe bedrijven en overheidsorganisaties ontwerpt de faculteit de Post Master Learning for Sustainable Development voor hoger opgeleiden die werken op, vanuit en voor hun werkplek.

Daarnaast is de faculteit actief in nationale en internationale netwerken zoals de Vereniging van milieukundigen, de stichting Duurzaamheid Hoger Onderwijs, de werkgroep Milieuonderwijs en arbeidsmarkt, de European Federation of Associations of Environmental Professionals. De faculteit is in het verslagjaar opnieuw coördinator van Essence, een netwerk van Europese milieuopleidingen in het hoger onderwijs. In die functie neemt zij deel aan de organisatie van European Networks Conference on Sustainability in Practice, een internationaal milieucongres. Via het Global Higher Education for Sustainability Partnership is de faculteit betrokken bij de voorbereiding van de Decade Education for Sustainable Development van de Verenigde Naties. Prof.dr. Pim Martens aanvaardt in het verslagjaar een gezamenlijke leerstoel Duurzame Ontwikkeling van de Universiteit Maastricht, de Open Universiteit Nederland en de Hogeschool Zuyd. Deze leerstoel is gerealiseerd in samenwerking met de Provincie Limburg.

INFORMATICA

Voor de innovatie van haar opleidingen richt de faculteit Informatica zich in het verslagjaar sterk op begeleiding en start een individueel mentoraat voor twee typen studenten: studenten die de afgelopen twee jaar met succes een aantal modules hebben behaald en studenten die met vrijstelling willen doorstuderen bij de faculteit.

Verder werkt de faculteit aan de versterking van academische vaardigheden van studenten in de masteropleiding. Voor vijftig nieuwe en net gestarte masterstudenten zijn een coachingsprogramma, portfolio's en een competentieprofiel opgezet. Met de expliciete aandacht voor academische competenties beoogt de faculteit een vereenvoudiging van de afstudeerfase. Daarnaast moet de coaching bijdragen aan een verhoging van het rendement van de masteropleiding.

Gedwongen door forse bezuinigingen werkt Informatica aan een ingrijpende verandering van haar werkwijze, in de vorm van blended learning in de masteropleiding en een deel van de bacheloropleiding. In het verslagjaar werkt de faculteit aan de uitwerking hiervan, in 2005 en 2006 zal de implementatie plaatsvinden.

De innovatie van cursussen is vooral inhoudelijk gericht. In het verslagjaar verschijnt een eerste versie van de cursus XML en webservices, over twee nieuwe onderwerpen in het curriculum van de faculteit. De faculteit reviseert ook het programmeeronderwijs op basis van recente versies van de in cursussen geïntegreerde Java-ontwikkelomgeving.

Samen met de faculteit Managementwetenschappen, de Haagse Hogeschool, Fontys Hogescholen en Hogeschool Windesheim verzorgt Informatica de commerciële opleiding Management, informatie en technologie. In Europees kader werkt Informatica in het project ALFANET samen met internationale partners en het Onderwijstechnologisch expertisecentrum van de Open Universiteit.

ONDERWIJSWETENSCHAPPEN

Het onderwijsinstituut Onderwijswetenschappen, dat ressorteert onder het Onderwijstechnologisch expertisecentrum, is per 1 september 2003 met de masteropleiding Actief leren gestart. Deze opleiding is gericht op het leren ontwerpen van onderwijs waarbij studenten op actieve wijze kennis en competenties verwerven. Eind 2004 volgen 93 studenten de opleiding Actief leren. Studenten die elders een verwante bacheloropleiding hebben gevolgd, worden rechtstreeks toegelaten. Dat aantal is momenteel twaalf. Degenen die niet in het bezit zijn van zo'n getuigschrift, maar wel een wetenschappelijke opleiding of hogere beroepsopleiding hebben voltooid, worden toegelaten nadat zij een schakelprogramma hebben gevolgd. Dat geldt voor 81 studenten.

De samenwerking met de Universiteit Maastricht wordt in 2004 gecontinueerd, maar zal in 2005 eindigen omdat de Maastrichtse opleiding Onderwijswetenschappen, waaraan het onderwijsinstituut bijdraagt, stopt. Verder heeft in het afgelopen jaar een pilot in het internationaal samenwerken op afstand plaatsgevonden met Nederlandse, Finse en Noorse studenten. Tenslotte is in 2004 begonnen met de voorbereiding van de uitwisseling van onderwijsmateriaal, staf en studenten met de Florida State University en de Sydney University. Dit is een eerste stap in de ontwikkeling van een internationale masteropleiding. Dichter bij huis is een samenwerking met Fontys Hogescholen voorbereid op het gebied van actief leren.

VISITATIES

Eind 2003 zijn de vijf bedrijfswetenschappelijke opleidingen van de faculteit Managementwetenschappen gevisiteerd. Het gaat om de ongedeelde opleiding Bedrijfswetenschappen, de bacheloropleiding Management, organisatie en bestuur en de masteropleidingen Supply Chain Management, Strategy and Organization en Business Processes and ICT. Het rapport van deze visitatie is in november 2004 verschenen. De masteropleidingen voldoen aan de academische maatstaven en ook de bacheloropleiding oogst lof. Kritiek heeft de commissie op het kwaliteitszorgsysteem en dringt erop aan dit binnen een jaar fundamenteel te verbeteren. In het kader hiervan heeft de faculteit inmiddels stappen ondernomen voor de opzet van een studentenvolgsysteem en is de verbetering van de begeleiding van studenten in de afstudeerfase voortgezet.

In mei 2004 zijn de ongedeelde opleiding Bestuurskunde en de masteropleiding Public Management en Policy van de faculteit Managementwetenschappen gevisiteerd. De commissie is zeer te spreken over beide opleidingen, met name over de integratie van kennis en vaardigheden, competentiegerichtheid en elektronische leeromgeving. De directe toegang tot de masteropleiding vanuit de eigen bacheloropleiding is volgens de commissie problematisch vanwege een onvoldoende bestuurskundige basiskennis in de bacheloropleiding Management, organisatie en bestuur. In de ongedeelde opleiding Bestuurskunde moet er meer aandacht zijn voor Europa en vergelijkende internationale ontwikkelingen. Ook betwijfelt de commissie of het kennismakingstraject van deze opleiding een goede introductie biedt. Kritiek heeft de commissie tenslotte ook hier op het kwaliteitszorgsysteem.

Medio 2003 heeft een visitatiecommissie de faculteit Rechtswetenschappen bezocht. In 2004 heeft zij de bevindingen van deze visitatie gepresenteerd. In haar conclusies erkent de commissie dat de Open Universiteit Nederland door aard en opzet een eigensoortige studentenpopulatie met specifieke kenmerken heeft, ook wat betreft de rendementen. Maar het eindproduct, in het bijzonder de eindscripties, maken een goede indruk op de commissie. Ze kunnen zich meten met de scripties van juridische faculteiten van andere universiteiten. De commissie is verder positief over de kwaliteit van het onderwijsmateriaal. Bovendien juicht zij de bereidheid van de Open Universiteit tot samenwerking met andere juridische opleidingen toe. Er zijn ook punten die naar de mening van de commissie voor verbetering vatbaar zijn. Europees recht heeft volgens haar een te bescheiden plaats in het curriculum. De faculteit Rechtswetenschappen zou meer activiteiten mogen ontwikkelen op het vlak van internationalisering. Verder is de commissie van mening dat tentamens te vaak meerkeuzetoetsen zijn en dat er te weinig registratie van studievoortgang plaatsvindt. De faculteit brengt naar aanleiding van de visitatie een aantal belangrijke wijzigingen aan in het programma, waaronder meer cursussen op het gebied van Europees recht en gespreksvaardigheden, de vergroting van de keuzemogelijkheden in de bacheloropleiding en een nieuw stramen voor keuzevakken in de masteropleiding. Daarnaast werkt de faculteit nieuwe ideeën uit voor de begeleiding van studenten en de versterking van het academische karakter van de opleiding. De faculteit Cultuurwetenschappen heeft in 2004 een zelfevaluatierapport geschreven ten behoeve van de visitatie van haar bachelor- en masteropleiding die in de loop van 2005 zal plaatsvinden.

COMMISSIE VOOR DE EXAMENS

De Open Universiteit Nederland heeft één examencommissie voor al haar opleidingen. Deze Commissie voor de examens bestaat uit docenten van de wetenschappelijke opleidingen; één per opleiding. In haar werkzaamheden wordt zij ondersteund door een ambtelijk secretariaat. Examinatoren zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de tentamens. Op voordracht van de onderwijsdecaan worden zij door de Commissie voor de examens benoemd en eventueel van hun taak ontheven.

Verder is de Commissie voor de examens door het College van bestuur gemandateerd om te beslissen over de toelating van studenten tot de masteropleidingen van de Open Universiteit. In de toepassing van haar vrijstellingenbeleid en de toelating tot de masteropleidingen laat de Commissie zich adviseren door de Facultaire toetsingscommissies.

Uitvoering van de genoemde taken is in handen van het Bureau tentaminering en certificering en het Bureau intake, onderwijsondersteuning en diplomering, die zijn ondergebracht bij het Onderwijs service centrum. De Commissie voor de examens houdt toezicht op de uitvoering, voorzover deze onder haar wettelijke bevoegdheden valt.

In 2004 start de Commissie met de inventarisatie van de mogelijkheden en manieren om het instrumentarium voor haar vrijstellings- en toelatingsbeleid tot de masteropleidingen kan worden uitgebreid met elders of eerder verworven competenties. Met name in het kader van het competentiegerichte onderwijs is het wenselijk te onderzoeken hoe de implementatie van EVC's in het vrijstellings- en toelatingsbeleid kan plaatsvinden. Dit project is geïnitieerd en wordt verder begeleid door het Ruud de Moor Centrum. In het verslagjaar maakt de Commissie een eerste aanzet om te komen tot een betrouwbare validiteit bij portfolio's. Verder start de Commissie met het aanscherpen van de formulering van de voorwaarden voor tentaminering van bijzondere groepen, te weten gehandicapten, gedetineerden en van de tentaminering in het buitenland. De Commissie is voornemens deze activiteit voor aanvang van het academisch jaar 2005-2006 af te ronden.

De Commissie voor de examens besteedt in 2004 veel aandacht aan het opstellen van het in Europees verband afgesproken Engelstalig diplomasupplement.

In het kader van de positionering buigt de Commissie zich over de vraag of taken van de Examencommissie gedecentraliseerd kunnen worden, uitgaande van een centrale Examencommissie. Dit project, waarbij diverse gremia en afdelingen zijn betrokken, zal naar verwachting in 2005 worden afgerond. Tenslotte is de Commissie voor de examens in het verslagjaar betrokken bij de bestuurlijke en organisatorische herstructurering van het Onderwijs service centrum.

Het streven van de Open Universiteit Nederland is erop gericht de inkomsten uit commerciële activiteiten te verhogen. Het grootste deel van de commerciële inkomsten haalt de instelling uit opleidingen, die zij samen met derden aanbiedt. Daarnaast vormen in-companyopleidingen, opleidingen en cursussen op maat en diensten rondom elektronische tentaminering en toetsen belangrijke inkomstenbronnen.

ONTWIKKELINGEN

Voor het ontwikkelen, in de markt zetten en exploiteren van commerciële activiteiten heeft de instelling enkele jaren geleden het directoraat Scholing opgericht. In 2004 besluit het College van bestuur echter om de organisatorische inbedding van de commerciële activiteiten te herzien. De exploitatie van een afzonderlijk directoraat voor commerciële activiteiten blijkt niet kostendekkend. De commerciële opleidings- en cursusproducten, die voor het grootste deel gebaseerd zijn op de expertise, competenties en producten van de faculteiten en andere organisatieonderdelen, komen direct onder het beheer van de betreffende eenheden. Op deze manier wil de instelling meer inhoudelijke en financiële samenhang en daarmee ook meer mogelijkheden tot sturing creëren. De business-to-businessactiviteiten zullen apart en op meer afstand van de kernactiviteiten worden gepositioneerd. Het College van bestuur geeft opdracht te onderzoeken op welke wijze bestaande taken en contracten van het directoraat Scholing elders in de organisatie kunnen worden ondergebracht. Per 1 januari 2005 is het directoraat opgeheven.

PRODUCTEN EN DIENSTEN

MASTER OF SCIENCE-OPLEIDINGEN

In het verslagjaar biedt de Open Universiteit Nederland in samenwerking met drie hogescholen de Master of science-opleiding Bedrijfswetenschappen aan. Ook de opleiding Bedrijfsprocessen en ICT gaat - in samenwerking met één hogeschool - wederom van start. Voor beide opleidingen berust de inhoudelijke programmaleiding bij de faculteit Managementwetenschappen.

PROFESSIONAL MASTEROPLEIDINGEN

In januari 2004 start voor de tweede maal de Professional masteropleiding Public Governance, die in samenwerking met de bedrijven Schouten en Nelissen en Rijnconsult wordt aangeboden. Nieuwe partner bij deze opleiding is de Bestuursacademie Zuid-Nederland. Daarnaast gaan in het verslagjaar voor de Professional masteropleidingen Strategisch Human Resource Management en Financial Control studenten van start. Voor alle Professional masteropleidingen neemt de faculteit Managementwetenschappen de inhoudelijke programmaleiding voor haar rekening. In het najaar besluit de instelling zich terug te trekken uit het segment van de Professional masteropleidingen (hbo-masters) en deze opleidingen op te waarderen tot Masters of science-opleidingen (wo-masters).

OPLEIDINGEN OP (POST-)HBO-NIVEAU

Onder de vlag van de Academy Payroll Professionals, een instituut dat salarisadministrateurs opleidt, starten wederom twee groepen studenten met de opleiding Consultancy pay-roll services. De Open Universiteit is verantwoordelijk voor een belangrijk deel van de inhoud en voor het examinerings- en certificeringstraject. Hiernaast verzorgt de instelling in samenwerking met acht hogescholen de (post-)hbo-opleidingen Financial Controller®, Assistent Controller en Certified Treasurer®. De opleidingen worden inhoudelijk geleid door de faculteit Managementwetenschappen.

KORT HOGER ONDERWIJSPROGRAMMA'S

In het verslagjaar starten een groeiend aantal Kort hoger onderwijsprogramma's, waaronder de programma's Gecertificeerd Javaprogrammeur en Basisdiploma Onderwijsmanagement die in-company verzorgd worden voor Ohra (31 deelnemers) en Orion Scholen (30 deelnemers). Nieuwe Kort hoger onderwijsprogramma's, zoals Strategisch Human Resource Management, Verandermanagement, Bedrijfsprocessen, Arbo-adviseur en

Coachingsprincipes, starten in een open inschrijving variant. De inhoudelijke regie van de aangeboden Kort hoger onderwijsprogramma's berust – afhankelijk van de thematiek – bij de faculteiten Managementwetenschappen, Psychologie en Informatica.

IN-COMPANY OPLEIDINGEN EN DIENSTEN OP MAAT

Voor diverse bedrijven en instellingen verzorgt de Open Universiteit Nederland in-companyopleidingen, vaak in nauwe samenwerking met LEX bv. Naast de genoemde Kort hoger onderwijsprogramma's bij OHRA en Orion Scholen, verzorgt de instelling in samenwerking met Bestuur en Management Consultants een omvangrijk en innovatief opleidingstraject voor Rijkswaterstaat (200 deelnemers). Dit opleidingsconcept bestaat uit een combinatie van trainingsmodulen, werkconferenties, interne coaching- en supervisie-bijeenkomsten en zelfstudiemodulen op afstand. Op basis van hetzelfde concept verwerft de Open Universiteit samen met de partner Bestuur en Management Consultants nieuwe opdrachten die in 2005 en 2006 zullen worden uitgevoerd.

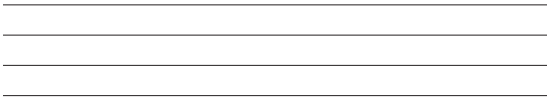
In het verslagjaar verzorgt de instelling maatwerkopleidingen voor onderwijsmanagers van het Thorbecke College (10 deelnemers) en de Orion Groep (15 deelnemers). Ook voor Sogeti (21), Philips Semiconductors, Janssen Pharmaceutica en Dupont de Nemours (totaal 35), Academisch Ziekenhuis Maastricht (15), Nibra (54), het Landelijk Selectie- en Opleidingsinstituut Politie (400) en Cordis (1800 deelnemers) ontwikkelt en verzorgt de Open Universiteit opleidingen.

In 2004 zet de groei in de dienstverlening voor derden op het gebied van elektronische examens zich voort voor de bedrijven en instellingen als Andriessen & Partners, de Associatie voor Praktijkexamens en de IB-Groep.

In nauwe samenwerking met LEX bv levert de Open Universiteit op het gebied van e-learning en collaborative learning diverse diensten aan bedrijven en instellingen, waaronder werkzaamheden voor het Programma Horizon in de regio Eindhoven.

In 2004 werkt de Open Universiteit Nederland voor haar commerciële activiteiten samen met Fontys Hogescholen, Hogeschool In Holland, Saxion Hogeschool, Hogeschool Arnhem Nijmegen, Hogeschool van Utrecht, Noordelijke Hogeschool Leeuwarden, Hogeschool Zuyd, Hogeschool Windesheim, Avans, Schouten & Nelissen, Rijnconsult, Bestuur & Management Consultants, Ikhaya, Ami Consulting, Andriessen en Partners, LEX bv, Open Universiteit Bedrijfsopleidingen bv en LogicaCMG.

4

Naast het verzorgen van open hoger afstandsonderwijs heeft de Open Universiteit Nederland tot taak een bijdrage te leveren aan de innovatie van het hoger onderwijs. Al sinds haar oprichting heeft de instelling gekozen voor de ontwikkeling van afstandsonderwijs vanuit een vernieuwend onderwijskundig concept, met inzet van moderne media. De expertise in innovatief onderwijs bevindt zich zowel bij het Onderwijstechnologisch expertisecentrum als bij de faculteiten. De afgelopen jaren heeft de Open Universiteit zich bijzonder ingespannen om haar innovatiefunctie vorm te geven. Het onderwijsinnovatieprogramma is gericht op de transformatie naar competentiegericht onderwijs in een elektronische leeromgeving en op de ontwikkeling van nieuwe concepten. De bijdrage van de Open Universiteit aan vernieuwing van het hoger onderwijs krijgt tevens voor een belangrijk deel vorm door participatie in de Stichting Digitale Universiteit.

CONCEPTEN EN INSTRUMENTEN VOOR FLEXIBEL ONDERWIJS

Om de specifieke expertise die nodig is voor innovatie van het hoger onderwijs voortdurend uit te breiden is de Open Universiteit in 2003 gestart met het vijfjarig technology developmentprogramma Learning Networks. In dit programma ontwikkelt de instelling nieuwe leertechnologieën die omvangrijke, overal toegankelijke leernetwerken voor een leven lang leren mogelijk maken.

Learning Networks kent vier thema's, namelijk Learning Networks Integrated, Make & Use Activity Nodes in Learning Networks, Learner Positioning in Learning Networks en Navigation in Learning Networks. Daarnaast zijn in het programma projecten opgenomen die gericht zijn op pilots, disseminatie, tweede- en derdegeldstroomprojecten en standaardiseringsactiviteiten. Voor de vier kernthema's zijn vijf internationaal getoetste projecten ontwikkeld, die de volgende resultaten moeten opleveren:

- modellen voor verbetering van een leven lang leren, die gebruikmaken van nieuwe leertechnologieën;
- prototypische ict-netwerken en 'tools' ter realisatie van leernetwerken; testen en pilots;
- leertechnologische specificaties en standaarden die nodig zijn voor de realisatie van leernetwerken.

In 2004 is aan vijf kernprojecten gewerkt.

Het ROMA project heeft een model voor het navigeren in leernetwerken opgeleverd. Er is een simulatie gebouwd en er zijn analyses gemaakt van het navigatiegedrag van propedeusestudenten Psychologie van de Open Universiteit.

In het ASA project staan state-of-the-art beschrijvingen en het testen van op taaltechnologie gebaseerde tools centraal. Deze tools moeten studenten en docenten helpen bij hun studie- en begeleidingstaak in netwerken voor een leven lang leren.

Het TESTING project heeft, in samenwerking met CITO, een model opgeleverd dat traditionele vormen van toetsing combineert met moderne toetsvormen. Dit model vormt de input voor latere standaardiseringsactiviteiten op het gebied van toetsontwikkeling en -uitvoering.

Het LN INTEGRATED project heeft een simulatie gebouwd waarmee kan worden gemeten hoe navigatiehulp studentenuitval en retentie beïnvloedt.

Verder is een tweede versie ontwikkeld van een architectuur en een infrastructuur voor leernetwerken, gebaseerd op bestaande, open source componenten. Hierin worden later onder andere de IMS Learning Design tools verwerkt die op dit moment worden uitgewerkt in de Europese projecten.

De infrastructuur is gebruikt voor het project LN4LD (Learning Networks for Learning Design) en door het Europese project UNFOLD. Dit project is een pilotproject waarin met de concepten, modellen en tools die het programma ontwikkelt, een leernetwerk voor IMS Learning Design wordt opgezet. Het leernetwerk is ingericht en er zijn experimenten uitgevoerd om te toetsen hoe learning communities geactiveerd kunnen worden door gebruik te maken van principes van zelforganisatie.

EUROPESE SAMENWERKINGSPROJECTEN

De Open Universiteit Nederland heeft ook in 2004 geparticipeerd in een aantal Europese samenwerkingsprojecten op het gebied van vernieuwing van het hoger onderwijs. Het gaat om projecten in het kader van het vijfde en zesde Framework Programme van de Europese Unie. In juni 2004 is het reeds genoemde UNFOLD project van start gegaan. UNFOLD – Understanding Networks of Learning Design – bundelt Europese activiteiten met betrekking tot de tooling en het gebruik van IMS Learning Design. Binnen het project zijn communities of practice ingericht en ondersteund en workshops opgezet in Barcelona, Heerlen, Kaunas en Berlijn. Tevens is in het verslagjaar gewerkt aan het E-LEN project. Dit project is gericht op het definiëren van learning design patterns ofwel modellen van telkens in het onderwijs terugkomende patronen die hergebruikt kunnen worden om nieuw onderwijs te maken. Het project is in september 2004 beëindigd.

Het developmentprogramma van de Open Universiteit Nederland is in het verslagjaar penvoerder geweest van het project ALFANET. In dit project staat de ontwikkeling van een infrastructuur voor adaptief en flexibel onderwijs gebaseerd op leertechnologiestandaarden zoals IMS Learning Design centraal. Het programma heeft in dit kader o.a. een open source engine voor het valideren, interpreteren en afspelen van IMS Learning Design ontwikkeld. ALFANET heeft in 2004 CopperCore level B ontwikkeld. CopperCore is één van de essentiële elementen in het technologie-ontwikkelprogramma. Het is ongeveer achttienhonderd keer gedownload in 2004. Verschillende partijen wereldwijd bouwen tools rondom CopperCore. Naast genoemde projecten heeft het developmentprogramma nog een rol in het project PROLEARN - Network of Excellence Professional Learning.

In 2004 zijn twee nieuwe projecten gestart. Het eerste is het project TELCERT, dat applicatieprofielen, methoden en tools ontwikkelt voor verschillende leertechnologiestandaarden. Het programma houdt zich vooral bezig met applicatieprofielen en tooling voor de IMS Learning Design-specificatie. Verder heeft JISC – de Britse tegenhanger van de Stichting SURF – de Open Universiteit Nederland gevraagd om de CopperCore Engine verder te ontwikkelen zodat deze level C compatible is en in het JISC ELF framework voor interoperabele leertechnologieën past. Deze versie van CopperCore is in 2004 opgeleverd.

STANDAARDISERING

Het Onderwijstechnologisch expertisecentrum participeert in een aantal (inter)nationale organisaties, waaronder IMS Global Learning Consortium, de Valkenburg Group, het Comité Européen de Normalisation/ Information Society Standardization System en het Nederlands Normalisatie-instituut.

In IMS-verband werken medewerkers aan de totstandkoming van een nieuwe versie van de Question and Test Interoperability Specification. De Open Universiteit Nederland levert de voorzitter voor de NEN-commissie Normalisatie Leertechnologie. Medewerkers van het developmentprogramma nemen deel aan de in 2003 opgerichte SURF SiX expertisegroep van de Stichting SURF. Verder is het rapport Leertechnologie in de lage landen opgeleverd. De Valkenburg Group produceert in het verslagjaar een boek dat in februari 2005 verschijnt onder de titel 'Learning Design: Modelling Network-based Education and Training'.

DISSEMINATIE

Gedurende het verslagjaar verzorgen medewerkers van de instelling diverse workshops over het thema IMS Learning Design, onder andere in de Verenigde Staten, Canada, Engeland, Bulgarije, Spanje, Italië en Duitsland. Het programma werkt daarbij nauw samen met andere universiteiten in deze landen.

Vanzelfsprekend is er veel aandacht voor deelname aan congressen en interne verslaglegging, en aan publicaties voor wetenschappelijke tijdschriften, boeken en congressen. Naast wetenschappelijke publicaties rond medewerkers ook een aantal open specificaties af en leveren zij open source software op. Deze drie typen output zijn genormeerd volgens een internationaal getoetste richtlijn. De uiteindelijk gerealiseerde output van negenentwintig punten is aanzienlijk meer dan volgens de richtlijn op grond van het beschikbare aantal fte gerealiseerd zou moeten worden.

STICHTING DIGITALE UNIVERSITEIT

Vernieuwing van het hoger onderwijs geeft de Open Universiteit Nederland voor een deel vorm door samenwerking met instellingen voor hoger onderwijs in de Stichting Digitale Universiteit. Eind 2004 heeft de Digitale Universiteit tien leden. Naast de Open Universiteit nemen drie universiteiten deel: de Universiteit van Amsterdam, de Universiteit Twente en de Vrije Universiteit Amsterdam. De participerende hogescholen zijn: Fontys Hogescholen, Hogeschool van Amsterdam, Hogeschool InHolland, Hogeschool Rotterdam, Hogeschool van Utrecht en Saxion Hogescholen. Behoudens bijdragen van deze leden ontvangt de Stichting subsidie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

De Digitale Universiteit kent een Raad van Toezicht en een Deelnemersraad. Aan beide gremia neemt een lid van het College van bestuur van de Open Universiteit Nederland deel. Voor de Programmaraad levert de instelling de voorzitter.

De Digitale Universiteit ontwikkelt digitale leermaterialen en bundelt de expertise die deelnemende instellingen hebben in de innovatie van hoger onderwijs. De projecten zijn ingedeeld in een aantal programmalijnen, te weten Digitale toetsen, Assessments en digitaal portfolio, Digitale leermaterialen, Leren en begeleiden op afstand, en Opbouw en verspreiding van expertise. Naast deze programmalijnen kent de Digitale Universiteit het ELO-programma. Op korte termijn levert dit niet te dure en pragmatische oplossingen op voor uitwisseling van materiaal. Voor de langere termijn wordt gewerkt aan vermindering van het aantal verschillende platformen en aan optimalisering van de onderlinge uitwisselbaarheid op basis van standaarden.

De Open Universiteit levert een substantiële bijdrage aan de vier programmalijnen en aan het ELO-programma. Voor acht projecten verzorgt de instelling in het verslagjaar de projectleiding. Daarnaast zijn in 2004 in totaal negen projectvoorstellen goedgekeurd waarin de Open Universiteit participeert.

Het Onderwijstechnologisch expertisecentrum treedt in 2004 in zes nieuwe projecten van de Digitale Universiteit als penvoerder op. Een van die projecten is het project ESPACE, dat zich richt op een verbeterde kwaliteit en logistiek van peer-assessment. In het project 'Professionalisering op maat van de organisatie' staat de personele kwaliteitszorg centraal. Het project DU-eXpertsisebank beoogt vraag en aanbod van experts binnen de Digitale Universiteit te bevorderen. Het project Communities of Practice Onderwijsontwikkeling is gericht is op kennisdeling binnen de Digitale Universiteit. Het project Leren informatieproblemen oplossen beoogt een versterking van informatievaardigheden bij studenten. Tenslotte leidt het centrum het project Verkenning Open Source ELO's.

Daarnaast participeren medewerkers in diverse projecten die door andere leden van de Digitale Universiteit worden geleid. Hiertoe behoren de projecten Toolbox assessment, dat zich richt op training van assessmentvaardigheden; Brainbox, dat onder andere een 3D hersenmodel gebruikt voor het lokaliseren van (dys-)functies; Informatica schakelen over een webbased administratief systeem waarmee studenten kunnen bepalen welke masteropleidingen passend zijn bij de afgeronde bacheloropleiding; het project Saldo, over samenwerkend leren.

Het Onderwijstechnologisch expertisecentrum draagt ook bij aan projecten uit het ELO-programma in de vorm van een Handboek Technologie en Standaarden, een repository en een Learn-Exact-pilot. Tenslotte werken medewerkers van de Open Universiteit mee aan projecten uit het BEO-programma, een nieuw ontwikkelingsprogramma voor bedrijfskunde en economie. Hierin staat verbetering van de kwaliteit van het

onderwijs door de inzet van ict centraal. In het verslagjaar vindt een vooronderzoek plaats op basis waarvan een aantal projectvoorstellen gedefinieerd zijn. De meeste projecten in deze programma's zijn in 2004 gestart en lopen door in 2005. Daarnaast participeert het centrum in het Revival-project, een omvangrijk project in de regio Drechtsteden dat beoogt de kennisinfrastructuur in het technisch onderwijs te versterken door de inrichting van een doorlopend leerbedrijf.

Ook medewerkers van faculteiten nemen intensief deel aan projecten van de Digitale Universiteit. In het verslagjaar werken medewerkers van de faculteit Rechtswetenschappen aan diverse activiteiten voor het project Juridische Gespreksvaardigheden in samenwerking met de Vrije Universiteit, de Universiteit Maastricht en de Hogeschool van Utrecht en het project Rechten Online samen met de Universiteit van Amsterdam en Vrije Universiteit. Deze projecten zijn in 2002 gestart. In het voorjaar van 2004 is het project Juridische gespreksvaardigheden succesvol afgerond met een proeftoets.

Het Beeldbank-project, waarin de faculteit Cultuurwetenschappen samenwerkt met partners uit de Digitale Universiteit, is eind 2004 afgerond. De Beeldbank, een databank waarin bijna zeventuizend kunstwerken zijn afgebeeld en volgens een bepaalde standaard beschreven, kan begin 2005 in exploitatie worden genomen. Medewerkers van de faculteit Cultuurwetenschappen zijn ook betrokken bij de nieuwe cursus Kabinetten, galerijen en musea die binnen de Digitale Universiteit is ontwikkeld.

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft de Open Universiteit Nederland in 2002 een derde wettelijke taak gegeven, namelijk bijdragen aan de bestrijding van het lerarentekort. Deze taak omvat drie elementen. Ten eerste de ontwikkeling van afstandsonderwijs, vooral voor zij-instromers in het beroep van leraar. Op de tweede plaats gaat het om werkzaamheden op het vlak van bijscholing in didactische bekwaamheden van zittende leraren. Een derde aspect van de nieuwe opdracht is dat de Open Universiteit zich voor lerarenopleidingen kan ontwikkelen tot partner in onderwijsvernieuwing. Tot op zekere hoogte ligt deze nieuwe taak in het verlengde van de missie en taken van de Open Universiteit. Allereerst past deze bij haar rol als partner in onderwijsinnovatie. Bovendien sluit de opdracht aan op de taak volwassenen een tweede kans of tweede weg te bieden voor het volgen van hoger onderwijs. Voor een deel valt de bijdrage aan bestrijding van het lerarentekort daar ook onder. In elk geval is er sprake van tweedewegonderwijs en van een leven lang leren. Dit alles neemt niet weg dat het een nieuwe structurele taak is, die van de Open Universiteit de nodige aanpassingen vergt.

RUUD DE MOOR CENTRUM

Eind 2002 hecht het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen zijn goedkeuring aan twee notities waarin de instelling haar voorgenomen activiteiten beschrijft. Kort daarna, begin 2003, wordt de uitvoering van die activiteiten ondergebracht in het Ruud de Moor Centrum voor professionalisering van onderwijsgeevenden. Hoewel zij-instromers de primaire doelgroep zijn van het Ruud de Moor Centrum, worden de resultaten en instrumenten ter beschikking gesteld aan het gehele onderwijsveld.

Het jaar 2004 staat voor het Ruud de Moor Centrum vooral in het teken van uitwerking en ontwikkeling. Het Ruud de Moor Centrum groeit in 2004 uit tot zijn volle omvang. Dit heeft in het begin van het verslagjaar gevolgen voor de tijdige bemensing van de projecten. Het personele probleem is echter in de loop van het jaar opgelost en voor de meeste projecten is daarna een succesvolle inhaalslag gemaakt. Om dit mogelijk te maken is de vaste staf van het Ruud de Moor Centrum fors uitgebreid door interne herplaatsing van medewerkers. Dit heeft uiteraard gevolgen voor zowel de (om-)scholing van de betreffende medewerkers als de organisatieontwikkeling van het centrum.

SAMENWERKING

Het Ruud de Moor Centrum ontwikkelt samen met lerarenopleidingen, scholen en zij-instromers tijd- en plaatsonafhankelijke instrumenten voor onderwijs dat een plaats kan krijgen in virtuele leer- en werkomgevingen. Op die manier wil het centrum werken aan flexibilisering van opleiding en nascholing, aan competentiegericht onderwijs en aan leren op de werkplek. Een solide basis daarvoor is de expertise van de Open Universiteit in de ontwikkeling en toepassing van nieuwe onderwijskundige, didactische en onderwijstechnologische modellen in het hoger onderwijs, in het bijzonder op het gebied van e-learning. Het centrum kent een breed scala aan samenwerkingspartners, variërend van opleidingen, onderwijsverzorgingsinstellingen, beroepsverenigingen tot scholen en individuele docenten en zij-instromers. Duidelijk is dat het Ruud de Moor Centrum zich heeft ontwikkeld tot een geaccepteerde en gewaardeerde partij, als tweedelijnsvoorziening in het opleiden van leraren die de interactie tussen beginnend leraren, school en opleidingsinstituut faciliteert.

PROJECTEN

Het aantal projecten dat bij het Ruud de Moor Centrum in ontwikkeling is, is sterk gegroeid van acht projecten in 2003 tot drieëntwintig in 2004. Alle projecten zijn tot stand zijn gekomen in nauwe samenwerking met lerarenopleidingen en andere betrokken organisaties. De projecten zijn ondergebracht in verschillende programmalijnen, te weten Virtuele werk- en leeromgeving, Assessment, Kennisbanken en Begeleiden.

PROGRAMMALIJN VIRTUELE WERK- EN LEEROMGEVING

De projecten in het kader van deze programmalijn vervullen een drietal functies voor de opleiding en professionalisering van onderwijsgeevenden, te weten oriëntatie en selectie, scholing en opleiding, en ondersteuning. Het doel van de projecten is het ontwikkelen van een virtuele werk- en leeromgeving voor het maken, beheren en uitleveren van producten en diensten. De omgeving is voor zij-instromers en andere docenten, ter ondersteuning van hun werkzaamheden. Deze gebruikers moeten de gewenste uitlevervorm kunnen kiezen en bovendien is maatwerk noodzakelijk op basis van persoonlijke en contextuele verschillen. Het project Didactiek van e-learning is in de loop van 2004 ondergebracht bij het programma Virtuele werk- en leeromgeving. Doel van het project is lerarenopleiders en begeleiders op school de benodigde competenties te laten verwerven om ict toe te passen in het leerproces.

PROGRAMMALIJN ASSESSMENT

Competentieontwikkeling speelt een belangrijke rol bij professionalisering. Om deze competentieontwikkeling te kunnen volgen en beoordelen wordt gebruik gemaakt van assessments. Het doel van het programma is het ontwikkelen van instrumenten waarmee assessments in een digitale omgeving uitgevoerd kunnen worden. De assessments hebben betrekking op situaties die kenmerkend zijn voor het functioneren van docenten en op persoonsgebonden eigenschappen die relevant zijn voor het werk als docent. Voor beide vormen van assessment zijn medio november 2004 prototypes opgeleverd.

Het assessmentprogramma richt zich op zij-instromers en andere beginners in het onderwijs.

De assessment-instrumenten die hiervoor worden ontwikkeld zijn met name gericht op monitoring van persoonlijke ontwikkeling en vormgeving van het eigen opleidingstraject.

In de programmalijn Assessment zijn een drietal projecten ondergebracht: Competentiematrix, Assessment-protocollen en -handleidingen en Voortgangs- en ontwikkelingsgerichte assessments.

PROGRAMMALIJN KENNISBANKEN

Digitale kennisbanken dragen bij aan de professionele vorming en disciplinaire kennisverwerving. Leraren in opleiding kunnen met behulp van kennisbanken op elk gewenst moment, in de juiste dosering informatie vinden die ze nodig hebben. In de programmalijn Kennisbanken zijn een aantal deelprojecten opgenomen.

In het deelproject Informatievaardigheden staat het ontwikkelen van de vaardigheden van (aankomende) docenten en leerlingen om informatie via het web te zoeken, vinden en bewerken om beter gebruik te kunnen maken van de digitaal beschikbare kennis centraal.

In het project Palet, crashcourse voor beginners staat het ontwikkelen van een goed toegankelijk en uitgebreid repertoire aan direct bruikbare informatie voor beginnende docenten centraal. Het gaat om videovoorbeelden van good practice, praktijktheorie, didactische tips, enzovoort, die 'just in time' en zowel thuis als vanaf de werkplek te raadplegen zijn via de website Palet.

Het project Onderkennen en diagnostiseren van leerproblemen draagt bij aan de deskundigheidsbevordering van beginnende en zittende leerkrachten op het gebied van leerlingen die speciale zorg vragen.

Het belangrijkste product van het Casusbankproject is een verzameling van 120 videocasussen. Elke casus behandelt een pedagogisch-didactisch aspect van de lespraktijk. Een casus bestaat uit een fragment van een les- of klassituatie, interviewfragmenten, informatieve tekst en interactiemogelijkheden.

In het deelproject Bètadidactiek tenslotte worden digitale kennisbanken voor de vakken biologie, scheikunde, natuurkunde en wiskunde ontwikkeld. Zij-instromers en andere beginnende leraren kunnen hiermee snel kennis verwerven op het gebied van vakinhoud en vakdidactiek. In twee andere deelprojecten staan kennisbanken op het gebied van economie en wiskunde en reken-didactiek centraal.

PROGRAMMALIJN BEGELEIDEN (OP AFSTAND)

Deze programmalijn is gericht op het ondersteunen van scholen en lerarenopleidingen bij het leren op de werkplek. Centraal staan de ondersteuning en begeleiding op afstand van zij-instromers en beginnende leraren tijdens de opleiding en in de praktijk. Digitale begeleiding levert een extra bijdrage aan de verdere professionalisering en vermindert de kans op voortijdig uitvallen. Voor de begeleiders, die vaak weinig tijd hebben voor deze taak, betekenen digitale instrumenten een mogelijkheid om hun begeleiding efficiënter en effectiever in te richten.

Doel van het project Community of Practice is het ontwikkelen en faciliteren van diverse communities of practice. Zij-instromers en beginnende leraren vormen een gemeenschap op internet waarin zij met elkaar communiceren over het beroep en waaruit een eigen kennisomgeving ontstaat.

Het Ruud de Moor Centrum zorgt voor expertiseontwikkeling, waardoor lerarenopleidingen en scholen zelf een community of practice kunnen starten dan wel gebruik kunnen maken van communities of practice-omgevingen.

In het project Digitale cursus schoolinterne begeleiders staat de ontwikkeling van een instrumentarium centraal, dat schoolinterne begeleiders ondersteunt bij het verwerven van de competenties voor het begeleiden van (beginnende) docenten op school.

Het hoofddoel van het project Quick Scan, analyse van de school als leer- en opleidingsplaats is het ontwikkelen van een instrument (quick scan) waarmee scholen inzicht krijgen in de kwaliteit van de werkomgeving van (beginnende) docenten als leeromgeving. Het Ruud de Moor Centrum ontwikkelt een webbased instrument waarmee onafhankelijk van tijd en plaats inzicht in het leren in de school wordt verkregen.

In het project Samen opleiden helpt het Ruud de Moor Centrum scholen voor het vmbo met het formuleren van hun opleidingsvraag met betrekking van nieuwe leraren en ondersteunt het centrum scholen bij het realiseren van een ontwikkelingstraject voor competentieverwerving bij deze doelgroep.

Het project Ondersteunen beginners op afstand tenslotte onderzoekt wat de behoefte is aan (additionele) begeleidingsondersteuning bij zij-instromers. Voor dit project is bij College Rolduc in Kerkrade een pilot gestart. Ook bekijkt het Ruud de Moor Centrum in dit project of leerkrachten in een zogenoemde 'overschotregio' met behulp van ict kunnen voorzien in de behoefte aan begeleiding van de leerkrachten van de tekortregio's.

OVERIGE PROJECTEN

Een aantal projecten van het Ruud de Moor Centrum is niet onder te brengen in een van de programmalijnen. Een voorbeeld daarvan is het project Digitalisering post-hbo-trajecten waarin het ontwikkelen van een omgeving die aanbieders van de post-hbo cursus 'Leraar Onderwijskansen' ondersteunt bij het op maat snijden van hun onderwijsaanbod aan scholen en cursisten. In het project Voorbereiden bachelors op het leraarschap onderzoekt het Ruud de Moor Centrum hoe bachelorstudenten in het wetenschappelijk onderwijs voorbereid kunnen worden op het leraarsberoep. Gedacht wordt aan een traject in de bachelorfase dat wordt gecombineerd met een postacademisch professionaliseringstraject dat recht geeft op een bekwaamheid die gelijk staat aan de huidige tweedegraadsbevoegdheid. Eind 2004 is het centrum gestart met een onderzoek naar wat met name de bètafaculteiten van de universiteiten in samenwerking met hun universitaire lerarenopleiding gaan doen. Er is een convenant gesloten om bachelors met een educatieve minor daarna in een half jaar via een tweedegraads lerarenopleiding hun tweedegraadsbevoegdheid te laten verwerven. Op basis van deze inventarisatie zal worden nagegaan op welke wijze het Ruud de Moor Centrum dergelijke educatieve minors kan ondersteunen.

Doel van het project Herontwerp. Schoolorganisatie en onderwijsinnovatie is na te gaan in hoeverre onderwijsinnovaties ook leiden tot een andere organisatie van het werk en de kansen van zij-instromers in schoolorganisaties vergroot. Besturen en leidinggevenden krijgen handvatten aangereikt om arbeidsorganisatorische aanpassingen bij onderwijsinnovaties zowel procesmatig als inhoudelijk goed te kunnen realiseren.

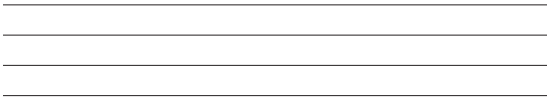
In het verslagjaar start het Ruud de Moor Centrum met het volgen en bevragen van een aantal zij-instromers. Deze activiteiten zijn onderdeel van het project Zij-instromers technische vakken waarin het centrum een bijdrage levert aan het ontwikkelen van competenties van zij-instromers en beginnende leraren om het keuzegedrag van leerlingen in het vmbo te beïnvloeden.

FLANKERENDE ACTIVITEITEN

Het Ruud de Moor Centrum onderneemt in het verslagjaar verder een aantal flankerende activiteiten. Het centrum presenteert zich als kennis- en expertisecentrum, door publicaties en presentaties op studiedagen en conferenties. Tevens werkt het aan een programma van functionele vereisten waaraan een virtuele werk- en leeromgeving moet voldoen om werkpleklers te kunnen ondersteunen en om flexibilisering van opleidingen mogelijk te maken.

Het Ruud de Moor Centrum is gestart met het coördineren en faciliteren van het in brede kring beschikbaar stellen van de resultaten van de andere projecten in voor de doelgroepen geschikte vormen. Dit leidt er in 2004 toe dat het vmbo meer aandacht krijgt, dat het centrum een aantal snel toepasbare prototypen zal ontwikkelen en de resultaten van flankerend onderzoek effectief gaat verspreiden.

6

De Open Universiteit Nederland verzorgt hoger afstandsonderwijs en levert een bijdrage aan de innovatie van het hoger onderwijs. Zij heeft een beperkte onderzoekstaak op het gebied van (afstands)-onderwijs.

ONDERWIJSTECHNOLOGISCH EXPERTISECENTRUM

Assistenten in opleiding en stafleden van het Onderwijstechnologisch expertisecentrum voeren toepassingsgericht, onderwijstechnologisch onderzoek uit. In 2004 start het nieuwe onderzoeksprogramma Instructional Design for Open Tasks, Environments and Communities. Dit programma heeft een looptijd van vier jaar en sluit aan op het vorige programma dat in 2003 is afgerond. De formulering ervan is sterk bepaald door de input uit de proefvisitatie van het Onderwijstechnologisch expertisecentrum in 2003, het onderwijskundige model van de Open Universiteit Nederland en de andere programma's van het centrum. Het nieuwe onderzoeksprogramma richt zich expliciet op het ontwerpen van open onderwijs op de niveaus van leertaken, leeromgevingen, en leergemeenschappen. Op elk van deze drie niveaus onderscheidt het programma drie onderzoekszwaartepunten, namelijk domeinspecifieke competentieontwikkeling, begeleiding en ondersteuning en de beoordeling van complex gedrag. Binnen het programma zijn in 2004 vier projecten afgerond met een promotie.

Voor haar onderzoeken verwerft de instelling middelen uit de tweede- en derdegeldstroom. In 2004 gaan vier nieuwe promotieprojecten van start, waarvan twee gefinancierd door de Programmaraad voor het Onderwijs Onderzoek. Het onderzoeksprogramma van het Onderwijstechnologisch expertisecentrum is ondergebracht in de nationale onderzoeksschool Interuniversitair Centrum voor Onderwijskundig Onderzoek. Vanuit het centrum zijn dertien stafleden lid van de onderzoeksschool en alle promovendi volgen er hun opleiding. De output van het onderzoeksprogramma is redelijk stabiel. De target voor wetenschappelijke publicaties is in het verslagjaar vastgesteld op drie wetenschappelijke, door de onderzoeksschool erkende publicaties per fte voor stafleden en één publicatie per jaar voor promovendi. Voor 2004 betekent dit vijfendertig wetenschappelijke publicaties. Deze target is met zesendertig publicaties en vier proefschriften gehaald.

In 2003 zijn de banden met het Learning Systems Institute van Florida State University aangehaald. Dit resulteert in 2004 in de oprichting van een internationaal onderzoekscentrum, het International Center for Learning and Enhanced Performance Studies. Dit onderzoekscentrum richt zich op het werven van externe onderzoeksgelden bij onder andere de National Science Foundation en de European Science Foundation.

De onderzoekssamenwerking met de Hogeschool Zuyd is in het verslagjaar gecontinueerd. Er zijn verschillende gezamenlijke projecten in uitvoering. Samen met de Utah State University bereidt het centrum projecten voor op het raakvlak van onderwijstechnologisch onderzoek en technologie-ontwikkeling.

Het onderzoeksprogramma zal ook participeren in het Europese initiatief Kaleidoscope, een Network of Excellence dat zich onder andere richt op cursusuitwisseling en -ontwikkeling ten behoeve van promovendi in Europa.

FACULTEITEN EN RUUD DE MOOR CENTRUM

Binnen de faculteit Managementwetenschappen is onderzoek in 2004 formeel georganiseerd.

Medewerkers kunnen twintig procent van hun tijd besteden aan onderzoek, promovendi veertig procent. Om een onderzoekstaak te behouden moeten medewerkers voldoen aan publicatiecriteria en onderzoek doen dat valt binnen het vakgebied managementwetenschappen of onderwijsinnovatie.

De faculteit controleert door middel van audits of de verschillende secties binnen de faculteit hun wetenschappelijke output halen. De wetenschappelijke output van de faculteit voldoet aan de ISI-norm. Dat betekent dat de faculteit Managementwetenschappen een aantal internationale wetenschappelijke publicaties heeft geproduceerd dat overeenstemt met de tijd besteed aan onderzoek.

Lopende onderzoeksprojecten binnen de faculteit Cultuurwetenschappen zijn in het verslagjaar voor het eerst getoetst aan het in 2003 geformuleerde facultaire onderzoeksbeleid. Het is de eerste stap in de kwaliteitsslag die de faculteit in dit opzicht de komende jaren wil maken. Het onderzoeksbeleid van de faculteit kent drie speerpunten: het stimuleren van promoties - er werken in 2004 vijf stafleden aan een proefschrift -, het concentreren van onderzoek op enkele thema's die een rol spelen in het onderwijs, en het voeren van een gericht personeelsbeleid waarin onderzoekservaring maatgevend is die aansluit bij het onderwijsprogramma van bachelor- en masteropleiding.

Het onderzoek van medewerkers van de faculteit Rechtswetenschappen is tamelijk constant wat betreft omvang en niveau. Gelet op de beperkte onderzoekscapaciteit van de faculteit is de output aan de maat. Vijf medewerkers participeren in landelijke onderzoeksscholen om goed op de hoogte te blijven van actuele ontwikkelingen in het vakgebied. De faculteit stelt naar aanleiding van de visitatie van haar opleidingen een commissie in die het vakinhoudelijke onderzoek binnen de faculteit moet stimuleren.

De faculteit Psychologie verwerft in 2004 een onderzoekssubsidie voor een vierjarige AIO-plaats bij de Stichting ZON NWO. In het verslagjaar promoveren een medewerker en een externe promovendus bij de faculteit. De beide hoogleraren van de faculteit zijn betrokken in promotiecommissies bij zeven dissertaties, intern en extern.

Het onderzoeksbeleid van de faculteit Informatica is gericht op informaticaonderwijs. De zeer beperkte capaciteit voor onderzoek betekent dat onderzoek alleen in samenwerking met derden plaatsvindt. In 2004 is een promotieonderzoek op het gebied van samenwerkend leren afgerond. Ook vindt promotieonderzoek plaats op het gebied van e-learning en informativaardigheden. De faculteit draagt actief bij aan een internationaal expertnetwerk dat zich bezighoudt met het ontwerp van ontologiën voor ict-onderwijs.

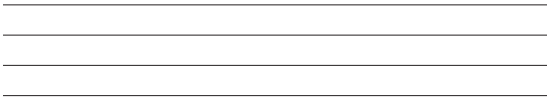
De kern van de onderzoeksactiviteiten van de faculteit Natuurwetenschappen bestaat uit het zoeken naar nieuwe vormen van kennisontwikkeling, kennisdeling en kennisoverdracht, met interactie tussen leeromgevingen, en speciaal toegespitst op bèta en technologie in relatie tot duurzame ontwikkeling.

In 2004 stelt Natuurwetenschappen een facultair onderzoeksprogramma vast met als centraal thema leren voor duurzame ontwikkeling. Als eerste stap leggen docenten en hoogleraren van de faculteit hun visie en prestaties met betrekking tot leren voor duurzame ontwikkeling vast.

Het Ruud de Moor Centrum heeft geen onderzoeksopdracht. In de werkzaamheden kunnen haalbaarheidsstudies, evaluaties en monitoring echter wel een rol spelen. Daarnaast wordt aansluiting gezocht bij het onderzoek dat binnen en buiten de Open Universiteit Nederland plaatsvindt.

ONDERZOEKSKENGETALLEN

	oraties	dissertaties medewerkers	wetenschappelijke publicaties	vakpublicaties	congresbijdragen/ overig
directoraat Onderwijs- technologisch expertisecentrum	0	4	36	13	58
faculteit Cultuurwetenschappen	0	0	15	23	18
faculteit Informatica	0	1	1	12	0
faculteit Management- wetenschappen	0	0	22	47	32
faculteit Natuurwetenschappen	0	0	7	5	16
faculteit Psychologie	1	4	31	17	30
faculteit Rechtswetenschappen	0	0	32	63	54
Ruud de Moor Centrum	0	1	18	7	22
totaal	1	10	162	187	230

7

De Open Universiteit Nederland krijgt in 2004 te maken met flinke dalingen in studentenaantallen. In 2004 staan 19.064 studenten ingeschreven voor één of meer cursussen, dat is een daling van 2.000 studenten ten opzichte van 2003. Ook het aantal nieuwe studenten neemt af van 8.474 in 2003 naar 6.657 in 2004. Een geringere afname is te zien bij het aantal vervolgin-schrijvingen, dat gaat van 13.963 in 2003 naar 13.501 in 2004. Ook in het aantal studenten met een jaar- of semesterinschrijving is een bescheiden daling waarneembaar. In 2003 bedraagt dat aantal 7.324, in 2004 zijn er 6.937 studenten.

AFGESTUDEERDEN

GETUIGSCRIFTEN

Gedurende het verslagjaar reikt de Open Universiteit Nederland 417 wo-getuig-schriften uit, tegen 402 in 2003 en 337 in 2002. Daarnaast worden 586 propedeusegetuig-schriften overhandigd, dit aantal was in 2003 545. Er zijn zestig bachelorgetuig-schriften uitgereikt, tegenover tien in 2003.

	propedeuse- getuig-schriften	wo-getuig-schriften ongedeelde opleidingen	getuig-schriften bacheloropleiding	getuig-schriften masteropleiding
faculteit Cultuurwetenschappen	85	41	4	–
faculteit Informatica	86	34	31	–
fac. Managementwetenschappen	88	108	1	–
faculteit Natuurwetenschappen	15	15	10	3
faculteit Psychologie	155	59	1	–
faculteit Rechtswetenschappen	157	97	13	–
totaal	586	354 *	60	3

* Inclusief 41 vrij wo-getuig-schriften

GETUIGSCRIFTEN TWEDEKANSSTUDENTEN

	propedeuse- getuigschriften	wo-getuigschriften ongedeelde opleidingen	getuigschriften bacheloropleiding	getuigschriften masteropleiding
faculteit Cultuurwetenschappen	28	17	3	–
faculteit Informatica	21	5	7	–
fac. Managementwetenschappen	14	11	1	–
faculteit Natuurwetenschappen	6	5	3	1
faculteit Psychologie	57	14	1	–
faculteit Rechtswetenschappen	72	42	12	–
totaal	198	94 *	27	1

* Inclusief 3 vrij wo-getuigschriften

Bij de wo-getuigschriften voldoet de Open Universiteit ruimschoots aan het aantal dat voortvloeit uit de bekostigingsafspraken die met het ministerie gemaakt zijn. Dat is ook het geval bij het totaal aantal propedeusegetuigschriften, maar niet bij het aantal propedeusegetuigschriften dat uitgereikt is aan tweedekansstudenten.

In totaal behoren in het verslagjaar 6.988 studenten (44 procent) tot de categorie tweedekansstudenten. Een tweedekansstudent is iemand die niet eerder een hogere beroepsopleiding of wetenschappelijke opleiding heeft voltooid. Studenten aan Belgische studiecentra worden hierbij buiten beschouwing gelaten.

	2004	2003	2002	2001
wo-getuigschriften				
target	250	250	250	250
realisatie	417	402	337	329
target tweedekansstudenten	65	65	65	65
realisatie tweedekansstudenten	122	82	96	80
propedeusegetuigschriften				
target	500	500	500	500
realisatie	586	545	486	488
target tweedekansstudenten	250	250	250	250
realisatie tweedekansstudenten	198	188	210	190

AANPASSINGEN EN VOORZIENINGEN

In 2004 staan 1.770 studenten ingeschreven die gemeld hebben dat er persoonlijke omstandigheden zijn die hun studie kunnen beïnvloeden. Het gaat dan bijvoorbeeld om een lichamelijke handicap, psychische problemen of langdurige bedlegerigheid. Voor deze studenten zorgt de instelling voor aanpassingen.

Een deel van deze studenten maakt gebruik van audio-cd's, die geproduceerd worden met het Digital Audio-based Information System (Daisy). Dit systeem neemt met behulp van digitale technieken teksten op die door mensen worden voorgelezen. Voor het lezen van deze audio-cd's moeten studenten een Daisy-speler of speciale software aanschaffen. De kosten hiervoor worden in de meeste gevallen vergoed door de zorgverzekeraar op grond van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten of op basis van de Wet op de (re)integratie arbeidsgehandicapten. De gesproken versie van het studentenblad Modulair is sinds 1 januari 2004 alleen nog op audio-cd verkrijgbaar. Relevante informatie voor en over deze studenten is opgenomen in de vraagbaak van de afdeling Service en informatie. Algemene vragen van studenten zijn op deze manier snel en adequaat te beantwoorden.

De beoordeling van studiecentra en provinciale steunpunten op toegankelijkheid en door-gankelijkheid is ook in 2004 een punt van aandacht geweest. Bij de verbouwing van studiecentra of bij de inrichting van studiecentra op een andere locatie is telkens rekening gehouden met deze aspecten.

Wettelijk is vastgelegd dat de Open Universiteit Nederland een voorziening treft voor minder draagkrachtige studenten. De Kortingsregeling Cursusgeld Open Universiteit geeft een inkomensafhankelijke korting op de cursusprijs. Deze bedraagt in het verslagjaar tachtig of vijftig procent. De regeling geldt voor studenten die zich inschrijven voor een opleiding, dus voor hen die een diploma willen halen. Er zijn procedures vastgelegd voor de behandeling van aanvragen en van bezwaar- en beroepschriften. Totaal is in 2004 voor 2.769 cursussen korting verleend aan 921 studenten, waaronder 722 tweedekansstudenten. Voor het overgrote deel (negentig procent) gaat het om het maximale kortingspercentage. In 68 procent van de gevallen betreft het vervolginstellingen en bij 32 procent gaat het om nieuwe inschrijvingen.

aantal cursussen kortingsregeling	2.769
naar kortingspercentage	
50 %	291
80 %	2.478
naar inschrijving	
vervolginstellingen	1.883
nieuwe inschrijvingen	886
aantal studenten met kortingsregeling	921
aantal tweedekansstudenten met kortingsregeling	722

STUDIEADVISING

Het studieresultatenregistratiesysteem SRS dat in 2003 is gebruikt voor de omboeking van studenten van ongedeelde opleidingen naar de bachelor-masteropleidingen, is in 2004 verder ontwikkeld. In dit systeem verwerkt de instelling de jaarlijkse wijzigingen in de Onderwijs- en examenregeling en inschrijvingen en behaalde studieresultaten van studenten automatisch in de individuele studiepaden. Vanaf de zomer van 2004 kunnen studenten hun actuele en persoonlijke studiepad raadplegen via internet. Met SRS biedt de Open Universiteit studenten een online studie- en besteladviesstelsel.

INSCHRIJVINGSBEPERKING

De Open Universiteit Nederland kent geen inschrijvingsbeperking, met uitzondering van haar masteropleidingen. Om daarvoor toegelaten te worden, moeten studenten immers voldoen aan wettelijk vastgestelde toegangseisen.

STUDIECENTRA EN PROVINCIALE STEUNPUNTEN

De twaalf studiecentra en drie provinciale steunpunten bieden belangstellenden en studenten de mogelijkheid tot persoonlijk contact met medewerkers van de Open Universiteit Nederland. In de centra worden ook begeleidingsbijeenkomsten voor studenten georganiseerd. Geautomatiseerde tentaminering vindt zowel in de centra als in de provinciale steunpunten plaats. Alle centra en steunpunten beschikken over elektronische werkplekken zodat studenten ter plekke gebruik kunnen maken van Studienet, de elektronische leeromgeving van de Open Universiteit. Aangezien persoonlijk contact ook in afstandsonderwijs belangrijk is, zijn de centra en steunpunten tegelijkertijd een ontmoetingsplaats voor studiegroepen en voor de diverse studentenverenigingen die de Open Universiteit rijk is. Studenten wonen er bijvoorbeeld lezingen, informatie-

---

avonden en buluitreikingen bij. Medewerkers verzorgen hier onder meer intake, studievoorlichting en studieadviesing. Elektronische instrumenten ondersteunen de advisering en intake van (potentiële) studenten. Derhalve vervullen de studiecentra en de provinciale steunpunten een onmisbare rol en functie voor het afstandsonderwijs van de Open Universiteit Nederland.

In 2004 zet de instelling de zogenaamde upgrading van de studiecentra en provinciale steunpunten voort en zijn een aantal studiecentra gemoderniseerd. Studiecentrum Alkmaar verhuist naar een nieuwe, moderne locatie, studiecentrum Sittard verhuist naar de campus in Heerlen en studiecentrum Groningen wordt gemoderniseerd. Andere, reeds verhuisde en gemoderniseerde studiecentra worden feestelijk geopend (Amsterdam, Rotterdam en Groningen).

In de studiecentra en steunpunten staat regionale werving en voorlichting hoog in het vaandel. Alle medewerkers zijn betrokken bij het project Werving en voorlichting in de regio dat vorm moet geven aan een meer integrale en structurele opzet van wervings- en voorlichtingsactiviteiten. Op deze manier wil de Open Universiteit Nederland haar naamsbekendheid in de regio versterken en de afzet vergroten. Voor de implementatie zijn jaarplannen opgesteld, die vanaf september 2004 samen met de verantwoordelijke centrale afdelingen worden uitgevoerd.

In 2003 start de Open Universiteit onder de noemer Service en informatie met één centraal loket voor studenten dat telefoon, brieven, faxen en e-mails efficiënt afhandelt. Ook de medewerkers van studiecentra en steunpunten vervullen een functie in dit centrale loket. In 2004 implementeert de instelling de 'één-loketgedachte' verder en voert ze een klanttevredenheidsonderzoek uit. De resultaten van dit onderzoek zijn positief. Voor de totale dienstverlening scoort de Open Universiteit gemiddeld een ruime zeven.

ORGANISATIE EN DOELGROEPENBELEID

Net als in het voorgaande jaar vinden de noodzakelijke bezuinigingen en de herinrichting van de organisatie hun weerslag in het personeelsbeleid van de Open Universiteit. Het ingrijpende veranderingstraject dat de Open Universiteit in 2003 is gestart, leidt in 2004 tot de reorganisatie van het directoraat Ondersteunende diensten, met name op het gebied van facilitaire dienstverlening en studentendienstverlening, de verzelfstandiging van de faculteiten en de opheffing van het directoraat Scholing. Daarnaast start de instelling met het verder structureren van het Ruud de Moor Centrum.

Ook in 2004 ziet de Open Universiteit Nederland zich genoodzaakt een selectief aanstellingsbeleid te voeren. De maatregelen die in 2003 getroffen zijn om de vrijwillige uitstroom van medewerkers van 58 jaar en ouder te stimuleren blijven van kracht. Het aantal medewerkers daalt met 45 personen tot 740. In 2005 zal een verdere uitstroom van personeel plaatsvinden.

De vernieuwde strategie van de Open Universiteit Nederland en de daarbij passende organisatiestructuur en andere wijze van planning en verantwoording, vraagt een andere manier van werken van het management. In het verslagjaar is daarom voor het management een ontwikkelingsprogramma georganiseerd dat in 2005 zal worden voorgezet.

Een doelgroepenbeleid kent de Open Universiteit niet. Wel stelt het College van bestuur de werkgroep 'Positie vrouwen Open Universiteit Nederland' in. In samenwerking met het Loopbaancentrum van de Universiteit Maastricht start een pilot voor het aanbieden van loopbaan cursussen voor vrouwen ter bevordering van de loopbaanmogelijkheden. Verder staat een symposium 'Beeldvorming over vrouwen' op het programma dat in 2006 zal plaatsvinden.

ARBEIDSVORWAARDEN EN ARBEIDSMOMSTANDIGHEDEN

In de CAO Nederlandse Universiteiten worden de partijen het in 2004 eens over de invoering van de flexibele werkduur. De Open Universiteit maakt in het Lokaal Overleg afspraken over de concrete uitwerking van de flexibele werkduur. Een variatie van 2 uur per week is toegestaan ten opzichte van de standaard volledige werkduur van 38 uur bij een voltijds dienstverband. Kiezen voor flexibele werkduur is onderdeel van het Keuzemodel Arbeidsvoorwaarden. Ook over de afbouw van verlofstuwmeren maakt de instelling afspraken.

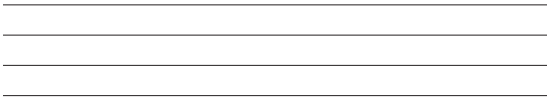
De werkzaamheden voor het op 1 april 2003 voor alle Nederlandse universiteiten ingevoerde functieordeningssysteem, gebaseerd op de HAY-methode, rondt de instelling in het verslagjaar af.

In 2003 is door de Arbo-dienst Arbo Unie een Risico Inventarisatie & Evaluatie uitgevoerd. Op basis hiervan stelt de Arbobeidscommissie van de instelling in het verslagjaar een plan van aanpak op met aandachts- en actiepunten ter verbetering van de arbeidsomstandigheden. Het plan van aanpak is goedgekeurd door het College van bestuur. De Risico Inventarisatie & Evaluatie voor de studiecetra en provinciale steunpunten, die in 2003 niet zijn meegenomen, is gepland voor 2005.

De activiteiten rondom de uitvoering van het algemeen rookverbod zijn in het verslagjaar afgerond.

INGESCHREVEN PERSONEEL

Medewerkers die op eigen initiatief cursussen van de instelling volgen en deze succesvol afronden, krijgen de kosten hiervan vergoed.

9

In het verslagjaar heeft de Open Universiteit Nederland haar internationaliseringsbeleid verder aangescherpt en haar activiteiten in dit licht meer op Europa toegespitst. De activiteiten buiten Europa worden kritisch herzien door de internationale relaties te beoordelen op hun bijdrage aan de rol van de instelling als voorloper in e-learning. Meer aandacht is er tijdens het verslagjaar voor de relatie met Vlaanderen, als deel van het Nederlands taalgebied. Tengevolge van de Bologna-verklaring, met de invoering van het bachelor-masterstelsel in Europa, haalt de Open Universiteit Nederland de banden met de Europese zusteruniversiteiten verder aan. Twee onderwerpen zijn in dit verband van bijzonder belang. Virtuele mobiliteit voor studenten, gekoppeld aan programmatische samenwerking van instellingen, is een daadwerkelijk alternatief voor de behoefte aan fysieke mobiliteit die in Europa toeneemt. Daarnaast is een kwaliteitszorgsysteem voor e-learning van belang. De Open Universiteit Nederland participeert hiertoe in een Europees project.

VLAANDEREN

In Vlaanderen bestaat geen aparte instelling voor afstandsonderwijs. Om Vlaamse studenten toch de gelegenheid te geven een studie op afstand te volgen, werkt de Open Universiteit Nederland sinds haar oprichting in 1984 samen met Vlaanderen. De verantwoordelijkheid voor de exploitatie van het onderwijs ligt bij de Vlaamse universiteiten. Net als in voorgaande jaren is de aandacht voor de Open Universiteit in Vlaanderen groot en stijgt het aantal studenten. In 2004 studeren ongeveer 2.000 studenten in de Vlaamse studiecentra.

De Open Universiteit Nederland zet haar rol in de organisatie van de jaarlijkse Vlaams Nederlandse Ontmoetingsdagen voort. De instelling versterkt verder het contact met het departement Onderwijs van het ministerie van de Vlaamse gemeenschap en met de Vlaamse Interuniversitaire Raad is verder versterkt. Dit komt onder andere tot uitdrukking in de benoeming van prof.dr. R. Van Esbroeck tot lid van de Raad van toezicht.

Verder vindt er samenwerking plaats met Vlaamse onderwijsinstellingen, waaronder de Katholieke Universiteit Leuven, de Universiteit Gent en de Vrije Universiteit Brussel. Het psycho-diagnostisch simulatieprogramma dat samen met de Universiteit Gent en de Arteveldehogeschool is ontwikkeld, is in het verslagjaar verder verfijnd. Het Onderwijstechnologisch expertisecentrum verzorgt de tweedelijns ondersteuning van de docenten. De 'hosting' van Mercator, een ontwerp- en ontwikkelomgeving voor digitale leermaterialen, is afgebouwd. Deze applicatie is in de jaren negentig gemaakt door de Open Universiteit, en is nu aan het einde van zijn levensduur.

De contacten van de instelling met het Impulscentrum voor onderwijsvernieuwing, een samenwerkingsverband van twee Vlaamse hogescholen en een universiteit, zijn verder uitgebreid en hebben in het verslagjaar geleid tot diverse vervolgprojecten die gedeeltelijk door de Open Universiteit gesubsidieerd worden.

EUROPA

Haar streven naar samenwerking met andere instellingen in Europa die open onderwijs en afstandsonderwijs verzorgen, is in het verslagjaar speerpunt van het internationaliseringsbeleid. De rectoren van de Europese open universiteiten werken samen onder de vlag van de European Association of Distance Teaching Universities. De rectoren van deze universiteiten hebben in 2003 twee werkgroepen ingesteld, die hun aandacht richten op drie thema's: kwaliteitsbewaking, accreditatie en mobiliteit. De werkgroepen houden zich vooral bezig met het specifieke karakter van afstandsonderwijs in relatie tot de genoemde thema's. De werkgroep Kwaliteitsbewaking en accreditatie dient in het verslagjaar op basis van haar rapportage een projectplan in ter subsidie door de Europese Unie. Dit projectplan is goedgekeurd. De werkgroep Mobiliteit volgt eenzelfde koers, het projectplan is echter afgewezen. Een bijgesteld projectplan zal in verbeterde vorm opnieuw worden ingediend.

In het najaar is de Open Universiteit Nederland gastvrouw voor de jaarlijkse conferentie van de European Association of Distance Teaching Universities. De conferentie krijgt extra status omdat ze plaatsvindt tijdens het Nederlandse voorzitterschap van de Europese Unie. In afwijking van wat gebruikelijk is zijn ook niet-leden, het bedrijfsleven en nationale en Europese politici uitgenodigd voor deelname aan de conferentie. Meer dan de helft van de deelnemers is afkomstig uit deze speciaal aangesproken doelgroepen en de conferentie is een groot succes.

De Open Universiteit Nederland is alert op het aanhalen van de banden met de nieuwe lidstaten die in 2004 toetreden tot de Europese Unie. Contacten die in 2003 zijn opgebouwd leiden in het verslagjaar tot uitnodiging van Oost-Europese partners in EU-projecten. De contacten gericht op gezamenlijke ontwikkeling van leertrajecten worden voortgezet.

In Europees verband participeert de Open Universiteit Nederland in een aantal Europese samenwerkingsprojecten die gericht zijn op de vernieuwing van het hoger onderwijs. Deze projecten worden gefinancierd door de Europese Unie, uit het vijfde en zesde Framework Programme, en zijn beschreven in hoofdstuk 4.

EUREGIO

Ook in Euregionaal verband is de Open Universiteit betrokken bij een aantal initiatieven. In het verslagjaar krijgt het initiatief om in de Euregio Maas-Rijn een expertisecentrum voor duurzame ontwikkeling op te richten meer gestalte. De Open Universiteit Nederland en de Hogeschool Zuyd richten samen de Stichting Expertisecentrum Leren voor Duurzame Ontwikkeling op. Dit centrum is zowel regionaal als nationaal en internationaal van betekenis. Vanwege deze ambities wordt erkenning gezocht bij de globale ambitie van de Verenigde Naties om een globaal netwerk van dergelijke centra op te richten. In het verslagjaar worden de eerste stappen in die richting gezet. De United Nations University in Tokyo erkent het expertisecentrum en wijst een UNESCO-leerstoel toe aan de faculteit Natuurwetenschappen. Voortbouwend op het belang dat de Open Universiteit hecht aan duurzame ontwikkeling verwelkomt de instelling een nieuw benoemde hoogleraar voor duurzame ontwikkeling, die tegelijkertijd ook werkzaam is bij de Universiteit Maastricht en de Hogeschool Zuyd.

De Open Universiteit intensiveert de samenwerking met het Bureau voor Euregionale Justitiële Samenwerking. In dit Bureau, een initiatief van de parketten van Maastricht en Roermond, werken de elf parketten in de Euregio Maas-Rijn samen in de bestrijding van grensoverschrijdende criminaliteit. De samenwerking krijgt vorm in projecten, die in 2004 starten en zich bevinden op twee terreinen. Ten eerste gaat het om kennismanagement ten dienste van de internationale rechtshulp. Daartoe richt de Open Universiteit een virtueel kenniscentrum in, vooral voor Europees strafrecht en voor nationale wetgeving in Nederland, Duitsland en België. Ten tweede treft de Open Universiteit voorbereidingen voor een nascholingsprogramma voor de magistraten in de Euregio, gericht op het verlenen van internationale rechtshulp. Hiertoe wordt een elektronische leeromgeving ingericht ter ondersteuning van een viertal tweedaagse workshops, die plaatsvinden in 2005 en 2006. Verder is de Open Universiteit medeorganisator van een tweedaags seminar over de bestrijding van grensoverschrijdende criminaliteit in de Euregio. Het seminar is bezocht door ruim 140 hoge politiefunctionarissen en magistraten.

ZUID-AFRIKA

De jarenlange samenwerking met de University of South Africa komt in 2004 op een laag pitje te staan. Bestuurlijke wijzigingen bij deze zusterinstelling en een grote fusiegolf in het Zuid-Afrikaanse hoger onderwijs zijn er de oorzaak van dat er weinig schot zit in de samenwerking. De Open Universiteit concentreert zich in het verslagjaar daarom meer op de Europese relaties. De instelling is wel benaderd voor samenwerking met een andere partner in Zuid-Afrika en onderzoekt deze mogelijkheid.

SAMENWERKING MET INTERNATIONALE BEDRIJVEN

De internationale activiteiten van de Open Universiteit Nederland zijn er vooral op gericht een relatiernetwerk te creëren, met daarin alle componenten die nodig zijn om e-learning tot stand te brengen, van hardware en netwerken tot onderwijsmaterialen en onderwijstechnologische expertise. De Open Universiteit is ervan overtuigd dat hiervoor samenwerking vereist is met internationale bedrijven. Daarom ondertekent de instelling in het voorjaar van 2004 de in hoofdstuk 1 beschreven strategische alliantie met Blackboard Inc. Doel van de alliantie is de integratie van Edubox™ en Blackboard's Learning System en Portal System. De contacten met bedrijven als IBM en Cisco Systems worden benut voor samenwerking in internationale projecten.

De Open Universiteit Nederland continueert haar actief lidmaatschap van de Consultation Group van de eLearning Industry Group. Dit is een koepelorganisatie voor multinationals die actief zijn op de Europese e-learningmarkt (hardware, software en content). Door haar activiteiten in deze organisatie vervult de Open Universiteit – als een van de weinige universiteiten – een scharnierfunctie tussen de industrie en de Europese universiteiten voor afstandsonderwijs. Bij de organisatie van de jaarlijkse conferentie van European Association of Distance Teaching Universities is de eLearning Industry Group betrokken geweest als partner en medeorganisator. Tijdens de conferentie hebben de beide organisaties een Memorandum of Understanding ondertekend.

HUISVESTING

Vanwege de gewenste modernisering van studiecentra staan in 2004 de upgrade van studiecentrum Groningen en de verhuizing van studiecentrum Alkmaar en Sittard op het programma. De voormalige panden zijn afgestoten. Op zoek naar aanvullende inkomsten bekijkt de instelling de mogelijkheden om faciliteiten in de studiecentra zoals vergaderfaciliteiten commercieel te exploiteren. In dit kader zijn reeds diverse contracten afgesloten met derden.

In september verbetert de Open Universiteit de beveiliging van de Heerlense campus en gebouwen door de invoering van een toegangscontrolesysteem. Geautoriseerde personen hebben alleen met een pas toegang tot het terrein en de gebouwen. Om het terrein 's nachts te kunnen afsluiten voor verkeer zijn hekwerken geplaatst. In een aantal studiecentra is de beveiliging uitgebreid met cameratoezicht.

De terugloop van het aantal medewerkers maakt het noodzakelijk om de huisvesting opnieuw onder de loep te nemen. Eind 2004 start een onderzoek naar de mogelijkheden om de vrijkomende ruimte te verhuren aan derden. De uitkomsten van dit onderzoek worden verwacht in 2005.

In september komt 'De slimste woning van Nederland' voor een periode van negen maanden naar de campus in Heerlen. Deze modelwoning van de Stichting Smart Homes laat een nieuwe vorm van wonen en leven zien. De vestiging van deze 'slimme' woning op het terrein van de universiteit is een initiatief van de Provincie Limburg, de gemeente Heerlen, de Hogeschool Zuyd, het Dubo Centrum Limburg en de Open Universiteit. De bedoeling is Limburgse bewoners, bedrijven, instellingen, opleidingen en studenten kennis te laten maken met deze nieuwe vorm van wonen.

INFORMATIE- EN COMMUNICATIETECHNOLOGIE

Begin 2004 worden de resultaten bekend van de ict-benchmark die de Wetenschappelijk Technische Raad van de Stichting SURF onder de ict-afdelingen van de Nederlandse universiteiten heeft uitgevoerd. De Stichting SURF beoordeelt de kwaliteit van ict-dienstverlening en -infrastructuur van de instelling redelijk tot goed en doet een aantal aanbevelingen die leiden tot acties.

Om het niveau voor cliëntprogrammatuur en servers op een hoger plan te brengen vervangt de instelling in 2004 een aantal programma's door nieuwe versies en de laatste Windows NT 4.0 servers door Windows 2003-servers. Verder werkt de instelling aan een upgrade van de beheer-tools ten behoeve van een toekomstige overgang naar WindowsXP. Ook de upgrade van de bandbreedte van de internetverbindingen van alle vestigingen is in 2004 grotendeels afgerond. Dit is een belangrijke randvoorwaarde voor de integratie van de studiecentrum-servers in de centrale infrastructuur in Heerlen.

In 2003 zijn op grond van de ongunstige financiële situatie belangrijke vervangingen en investeringen uitgesteld. Deze werkzaamheden starten in 2004 alsnog. De Open Universiteit voert een aanbestedingstraject dat in 2005 zal leiden tot vervanging van de telefooncentrale. Ook zet zij voorbereidende werkzaamheden in gang voor de vervanging van de netwerkkapparatuur op de campus en de vervanging van de verouderde RS/6000 systemen door Linux-systemen.

De printers, kopieerapparaten, scanners en faxen zijn aan vervanging toe. In 2004 start een project dat de mogelijke inzet van multifunctionele apparaten onderzoekt. De resultaten van dit onderzoek worden in 2005 verwacht.

De veranderde eisen van de overheid ten aanzien van de salarisverwerking leiden er toe dat deze dienst in 2005 zal worden uitbesteed aan een andere externe leverancier. De ict-afdeling start in het verslagjaar met het geschikt maken van de administratieve processen en informatiesystemen voor koppeling aan de systemen van deze leverancier.

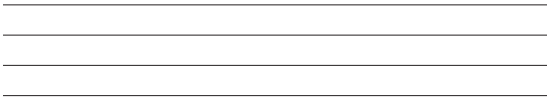
De Open Universiteit investeert veel ict-ontwikkelcapaciteit in het project Upgrade Internet-diensten. Dit project beoogt een volledige vernieuwing van de website van de Open Universiteit Nederland, zowel wat betreft vorm en inhoud, als de technische infrastructuur en systeem-programmatuur. De bouw en wijziging van informatiesystemen voor onderwijsexploitatie, zoals de digitale cursuswinkel, automatische diplomering en het studieresultatenregistratiesysteem vergen eveneens veel ict-capaciteit.

Om in de toekomst met name webgebaseerde toepassingen sneller en beter te kunnen ontwikkelen implementeert de Open Universiteit een nieuw systeemontwikkelplatform op basis van J2EE.

In navolging van de Wetenschappelijk Technische Raad onderkent het College van bestuur het belang van de adequate beheersing en beveiliging van de informatievoorziening. Daarom stelt zij eind maart 2004 het informatiebeveiligingsbeleid voor de Open Universiteit Nederland vast. Dit beleid beschermt de juistheid, vertrouwelijkheid en beschikbaarheid van informatie.

Het Open Universiteit legt in toenemende mate contacten met externe partijen, zoals de Hogeschool Zuyd en Maastricht School of Management, om kennis, ervaring en informatie-beveiligingsfaciliteiten uit te wisselen. Deze contacten leveren voordelen op in de vorm van mogelijke kostenbesparing en het genereren van derdegeldstroominkomsten. Dergelijke inkomsten worden al gegenereerd uit de verhuur van ruimtes en ict-faciliteiten in studiecentra aan andere onderwijskundige instanties.

11

FINANCIËLE KENGETALLEN

EXPLOITATIE (ALLE BEDRAGEN X 1 MILJOEN EURO)

	2004	2003	2002	2001
baten				
rijksbijdrage	37,9	34,3	37,6	37,3
bijdrage inzake Maastricht School of Management	2,3	2,3	-	-
cursusgeldten reguliere studenten	11,4	11,3	10,4	10,0
cursusgeldten collectief onderwijs	3,9	4,0	2,8	3,3
overige cursusgerelateerde opbrengsten	1,0	1,0	1,1	0,9
overige opbrengsten	5,9	5,0	5,1	1,5
totaal baten	62,4	57,9	57,0	53,0
lasten				
personele lasten	35,9	39,6	38,8	33,2
inkomensoverdracht Maastricht School of Management	2,3	2,3	-	-
afschrijvingen	1,3	1,5	1,1	1,0
bijzondere waardeverminderingen	0,7	-	-	-
overige instellingslasten	23,1	20,3	24,0	20,8
totaal lasten	63,4	63,7	63,9	55,0
saldo baten en lasten	(1,0)	(5,8)	(6,9)	(2,0)
saldo financiële baten en lasten	(0,1)	0,3	0,8	0,9
resultaat gewone bedrijfsvoering	(1,1)	(5,5)	(6,1)	(1,1)
buitengewone bedrijfsvoering				
buitengewone baten	-	0,3	0,5	0,9
buitengewone lasten	-	0,5	5,7	0,2
buitengewone lasten 2003 ¹	-	12,3	-	-
resultaat buitengewone bedrijfsvoering	-	(12,5)	(5,2)	0,7
aandeel derden	0,2	0,1	0,1	-
resultaat	(0,9)	(17,9)	(11,2)	(0,4)

¹ dotatie voorziening reorganisatiekosten

BALANS (ALLE BEDRAGEN X 1 MILJOEN EURO)

	2004	2003	2002	2001
activa				
liquide middelen	5,8	0,7	3,0	16,4
vorderingen	6,8	7,3	8,2	6,2
voorraden	2,1	2,2	2,7	1,9
financiële vaste activa	1,1	5,8	13,0	13,1
materiële vaste activa	19,9	20,9	20,7	15,3
immateriële activa	-	0,8	0,4	0,1
vermogen				
eigen vermogen	1,4	2,4	20,3	31,4
belang derden	(0,0)	(0,2)	(0,1)	-
egalisereserve investeringssubsidie	0,2	0,3	-	-
voorzieningen	7,1	13,0	5,9	7,1
vreemd vermogen lange termijn	-	0,2	-	-
vreemd vermogen korte termijn	27,0	22,0	21,9	14,5
netto werkkapitaal ¹	(12,3)	(11,8)	(8,0)	10,0
current ratio ²	0,47	0,46	0,63	1,69
solvabiliteit ³	3,92	6,37	42,29	59,25

¹ netto werkkapitaal is de som van liquide middelen, vorderingen en voorraden, verminderd met het vreemd vermogen korte termijn.

² current ratio is de som van liquide middelen, vorderingen en voorraden, gedeeld door het vreemd vermogen korte termijn.

³ solvabiliteit is eigen vermogen gedeeld door de som van eigen vermogen, belang derden, egalisereserve investeringssubsidie, voorzieningen, vreemd vermogen lange termijn en vreemd vermogen korte termijn.

TOELICHTING

De Open Universiteit Nederland sluit het boekjaar 2004 voor het vijfde achtereenvolgende jaar af met een tekort. Er is echter een verschil met de vier jaren ervoor. De Open Universiteit heeft een grote reorganisatie en bezuinigingsoperatie achter de rug, en het resterende tekort is geen resultaat van de dagelijkse bedrijfsvoering. Begroot was een resultaat op de gewone bedrijfsvoering van 1,4 miljoen euro negatief. In de begroting werd dit gepresenteerd bij het College van bestuur als een taakstelling van deze omvang. Het uiteindelijk resultaat is ruim 900.000 euro negatief.

De opgave voor 2004 was een ombuigingsoperatie van 8,6 miljoen euro, gebaseerd op het structureel maken van de ombuigingen van 2003, een verdergaande efficiency-operatie en verhoging van de inkomsten. De operatie onder de titel Expeditie 21 behelsde tegelijkertijd een majeure organisatiewijziging, invoering van betere planning- en verantwoordingsystemen, nieuwe vormen van regievoering op beleid en strategie, alsmede aandacht voor cultuurverandering.

De forse maatregelen hebben dus succes gehad. Toch bestaat ontevredenheid over de samenstelling van het op zich redelijke resultaat. Een analyse levert immers het beeld op dat de resultaten vooral zijn geboekt door extra bezuinigingen en meevallers op het financiële vlak (zoals rentebaten). De beoogde verbetering van de inkomsten is uitgebleven, sterker nog: onze inkomsten zijn in 2004 verder gedaald. Dat geldt zowel voor de cursusopbrengsten als voor de opbrengsten uit de derde geldstroom. Door die omstandigheid blijft groei van onze omzet langer uit dan gehoopt. En alleen een groeiende omzet kan de instelling helpen aan een beter perspectief voor solvabiliteit en continuïteit.

TOEKOMSTIGE FINANCIËLE SITUATIE

Veel ombuigingen dragen een structureel karakter. Als de begrotingsdiscipline op peil blijft, kan de Open Universiteit Nederland 2005 afsluiten met een nog beter resultaat. Doorslaggevend voor de toekomst van de instelling is echter de noodzaak tot verhoging van omzet en inkomsten. Een klantgerichte instelling voor studerende, een alerte en ondernemende attitude voor marktactiviteiten, de productie van onderwijsproducten voor brede doelgroepen zijn daarbij onmisbaar. De hernieuwde aandacht voor de missie van de Open Universiteit door middel van de focus op een leven lang leren en de groeiende zorg voor kwaliteit van onderwijs, onderzoek en dienstverlening, zullen de randvoorwaarden voor een groei over meerdere jaren versterken.

In 2004 staat de toekomstige koersbepaling voor de Open Universiteit Nederland nadrukkelijk op de agenda van de Raad van toezicht. Voortbouwend op de strategiediscussie die in 2003 is ingezet, overleggen Raad van toezicht en College van bestuur in het voorjaar intensief over de veranderingen die nodig zijn om de instelling een vastomlijnd en realiseerbaar toekomstperspectief te bieden, waarmee de continuïteit van de Open Universiteit kan worden gewaarborgd. Dit overleg leidt ertoe dat de Raad van toezicht zijn akkoord geeft aan de marsroute die het College van bestuur onder de noemer Expeditie 21 heeft uitgewerkt en die vervolgens in het voorjaar wordt gestart. De Raad van toezicht volgt het verloop van Expeditie 21 in 2004 nauwgezet via periodieke rapportages door het College van bestuur.

In het voorjaar van 2004 herbenoemt de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap F.I.M. Houterman als lid van de Raad van toezicht. De Raad verwelkomt tevens prof. dr. R. van Esbroeck als nieuw lid. Hij is de opvolger van mw. drs. A.M. van Wagenberg die in december 2003 afscheid nam.

In mei 2004 keurt de Raad van toezicht het jaarverslag 2003 en de jaarrekening 2003 goed. In het kader van de jaarrekening spreekt de Raad zijn zorg uit over de ontwikkeling van de financiële situatie van de instelling en spoort het College van bestuur aan om de route van Expeditie 21 voortvarend te vervolgen.

De Raad van toezicht reageert in mei positief op het voornemen van het College voor promoties om – ter gelegenheid van de viering van de twintigste dies natalis van de Open Universiteit – erdoctoraten te verlenen aan mr. G. Mak en prof. ir. J. Coenen.

In het najaar presenteert het College van bestuur in het kader van het strategisch toekomstperspectief het plan aan de Raad van toezicht om – samen met andere partijen – een nationaal initiatief te starten rond het thema 'leven lang leren'. Dit initiatief sluit enerzijds aan bij de wens van de Open Universiteit om zich nadrukkelijker te profileren als de 'lifelong learners university' en beoogt anderzijds in te spelen op het toenemend maatschappelijk belang dat aan het 'leven lang leren' wordt gehecht. De Raad van toezicht steunt het College van bestuur bij de verdere uitwerking van dit initiatief.

In december keurt de Raad van toezicht de begroting 2005 goed. Tevens beraadt de Raad van toezicht zich dan op de toekomstige samenstelling van het College van bestuur in verband met het aflopen van benoemingstermijnen van twee leden van het zittend College van bestuur in september 2005.

Stand van zaken op 31 december 2004

RAAD VAN TOEZICHT

Voorzitter drs. F.C.H. Slangen

Leden drs. W.G.J.M. Blind ra, prof. dr. R. Van Esbroeck, F.I.M. Houterman, drs. P.C.F.M. Vlek

COLLEGE VAN BESTUUR

Voorzitter drs. M.A.M. Wöltgens

Rector magnificus prof. dr. ir. F. Mulder

Vice-voorzitter drs. Th.J.F.M. Bovens

DECANEN

Cultuurwetenschappen prof. dr. J. van Marle

Informatica prof. dr. ir. R.R. Bakker

Managementwetenschappen prof. dr. H.M.J. van den Bosch

Natuurwetenschappen mw. prof. dr. F. Pérez Salgado

Onderwijswetenschappen mw. prof. dr. H.P.A. Boshuizen

Psychologie prof. dr. R.W.J.V. van Hezewijk

Rechtswetenschappen prof. dr. H.C.G. Spoormans

BAR-PLATFORM (BELEIDSADVIES EN -REGIE)

Voorzitter prof. dr. ir. F. Mulder

Vice-voorzitter prof. dr. H.C.G. Spoormans

Leden prof. dr. ir. R.R. Bakker, prof. dr. H.M.J. van den Bosch, mw. prof. dr. H.P.A. Boshuizen, prof. dr. R.W.J.V. van

Hezewijk, prof. dr. W.M.G. Jochems, prof. dr. E.J.R. Koper, prof. dr. J. van Marle, prof. dr. J.J.G. van Merriënboer,

mw. prof. dr. F. Pérez Salgado, prof. dr. P.J.J. Stijnen, prof. dr. M.J.M. Vermeulen, dr. W. Westera

Secretaris P.W.H. Varwijk

PenV-PLATFORM (PLANNING EN VERANTWOORDING)

Voorzitter drs. Th.J.F.M. Bovens

Leden prof. dr. ir. R.R. Bakker, prof. dr. H.M.J. van den Bosch, drs. H.E. Breukers, J.P.J. van den Broek,

mw. mr. H.J.A.M. Derrez, R.J.F. Edelbroek, prof. dr. R.W.J.V. van Hezewijk, prof. dr. W.M.G. Jochems,

prof. dr. J. van Marle, drs. J.H.M. Monsewije, mw. prof. dr. F. Pérez Salgado, prof. dr. H.C.G. Spoormans,

prof. dr. M.J.M. Vermeulen

Secretaris drs. H.M.J. van Monfort

COLLEGE VOOR PROMOTIES

Voorzitter prof. dr. ir. F. Mulder, rector magnificus

Leden prof. dr. H.M.J. van den Bosch, mw. prof. dr. M.C.E. van Dam-Mieras, prof. dr. J. von Grumbkow,

prof. dr. W.M.G. Jochems, prof. dr. J.J.G. van Merriënboer, prof. dr. ir. A.J. Udink ten Cate

Ambtelijk secretariaat drs. J.B.M. Roffelsen

Pedel mw. E.C.W. Vinken

COMMISSIE VOOR DE EXAMENS

Voorzitter prof. mr. J.G.J. Rinkes

Secretaris dr. ir. K.A.M. Lemmen

Leden mw. lic. L.M.M. Callaert, mw. dr. F.M.J. Dehue, dr. W.P.M.F. Ivens, drs. F.A. de Roode, drs. D. Disselkoen

Ambtelijk secretariaat mw. mr. M.P. Hintzen

Plaatsvervangend ambtelijk secretaris mw. mr. P.J.M. Voncken-Lokkerbol

COLLEGE VAN BEROEP VOOR DE EXAMENS

Voorzitter mr. R.A. Felix

Plaatsvervangend voorzitter mr. Th.M. Schelfhout, prof. mr. P.J.J. Zoontjens

Leden drs. J.A.M. Baak, mw. dr. mr. M.C.E.M. Draaisma, mw. mr. A.L.H. Ernes, prof. dr. R.W.J.V. van Hezewijk,
mw. mr. R.F.W.H.J. Hulscher

Plaatsvervangend lid dr. J.H. Pouls

Studentlid R. Harms

Plaatsvervangend studentlid ir. M.P.C. Brouns, E. Schouwstra

Secretaris mw. mr. H.M.J.M. Slegers

Plaatsvervangend secretaris mr. F.G.M. Sluijsmans

ONDERNEMINGSRAAD

Voorzitter dr. F.J. Prins

Plaatsvervangend voorzitter S.V. Schoevaart

Secretaris dr. ir. F.J.M. Mofers

Leden dr. A.E.R. Bos, mw. drs. B.H.M. Gademann, dr. M.R. van der Klink, drs. W.A.M. Lahey, dr. ir. F.J.M. Mofers,
drs. H.G.W. Münstermann, mw. mr. J.E.J. Niesters, C.L. Peeters, mw. H.J.M.G. Verstappen bc, drs. J.H. Walhout,
mr. T.H.G.M. Wissing

Ambtelijk secretariaat mw. B.H.M. Kop-Klaassen, bc

Secretariële ondersteuning mw. P.A.H. Gaemers

STUDENTENRAAD

Voorzitters mw. C. G. Matze, mw. J.P.M. Sio

Secretaris mw. H.A. Dijkman

Leden mw. D.C. Bogaards-van Hulsbergen, R.C. Coone, M.C.F.M. van Rijckevorsel

Ambtelijk secretariaat mw. B.H.M. Kop-Klaassen, bc

Secretariële ondersteuning mw. P.A.H. Gaemers

LOKAAL OVERLEG

Namens het College van bestuur

Voorzitter drs. M.A.M. Wöltgens

Secretaris drs. O.O.G. Spee

R.J.F. Edelbroek

NAMENS ABVAKABO

mw. E.W.M.I. Schulten-Neesen

Extern adviseur J. Bielders

NAMENS CFO

R. Brouwer

Extern adviseur H. Verbeek

NAMENS CMHF

mw. drs. M. Bitter-Rijkema

Extern adviseur mw. R. van Wijngaarden

NAMENS AC/HOP

J.P. Smits

Extern adviseur mw. mr. J. Lubking

BEGROTING	62,4 miljoen euro
MEDEWERKERS	740
ACTIEVE STUDENTEN	19.064
STUDENTENPROFIEL	<p>50 procent vrouw – 50 procent man 8 procent 18-26 jaar – 36 procent 26-35 jaar 33 procent 36-45 jaar – 23 procent ouder dan 45 jaar 43 procent studeert naast een betaalde baan van 35 uur of meer 51 procent kiest voor de Open Universiteit vanwege het tijd- en plaatsafhankelijk onderwijs 36 procent volgt een wetenschappelijke opleiding (6.937 studenten) 44 procent is tweedekansstudent – iemand die niet eerder een hogere beroepsopleiding of wetenschappelijke opleiding voltooid heeft aan een Nederlandse onderwijsinstelling (6.988 studenten)</p>
STUDENTENVERDELING	<p>16.982 studenten staan ingeschreven bij een Nederlands studiecentrum of een provinciaal steunpunt (89,1 procent), waaronder 407 studenten die verspreid over de wereld wonen 2.082 studenten staan ingeschreven bij een Belgisch studiecentrum (10,9 procent)</p>
STUDIECENTRA	<p>12 studiecentra in Nederland 6 studiecentra in België</p>
PROVINCIALE STEUNPUNTEN	3 steunpunten in Nederland
ELEKTRONISCHE LEEROMGEVING	21.857 studenten en alumni gebruiken Studienet
BACHELOROPLEIDINGEN	6
MASTEROPLEIDINGEN	13
WETENSCHAPPELIJKE CURSUSSEN	370
CURSUSINSCHRIJVINGEN	47.481
CURSUSCERTIFICATEN IN 2004	25.762
PROPEDEUSEGETUIGSCHRIJFEN IN 2004	586
WO-GETUIGSCHRIJFEN IN 2004	417

*Deze cijfers geven de stand van zaken weer op 31 december 2004.

COLOFON

Het jaarverslag 2004 is verkrijgbaar bij
Open Universiteit Nederland
Bureau van de universiteit
Marketing en communicatie
Postbus 2960
6401 DL Heerlen
telefoon 045 - 576 28 97
fax 045 - 576 29 08

(EIND)REDACTIE

Celine Ermans
Marketing en communicatie

VORMGEVING

Joep Pohlen/Polka Design graphic designers

DRUKWERK

Facilitair bedrijf/Grafisch centrum
Open Universiteit Nederland

Meer informatie over de Open Universiteit Nederland vindt u op www.ou.nl

Open Universiteit Nederland
Bezoekadres
Valkenburgerweg 177
6419 AT Heerlen
telefoon 045 - 576 22 22

Postadres
Postbus 2960
6401 DL Heerlen